Наръчник за родители

по безопасност на децата
при движение по пътищата

„За да отгледаш дете, е нужно цяло село“

африканска поговорка

съкращения

БДП	Безопасност на движението по пътищата
ДАБДП	Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“
МОН	Министерство на образованието и науката
МПС	Моторно превозно средство
ППС	Пътно превозно средство
ПТП	Пътнотранспортно произшествие

от 0 до 18

Уважаеми родители,

Безопасността на децата от всички възрасти е предизвикателство, което срещаме ежедневно и навсякъде. В свят, в който движението става все по-натоварено, наша отговорност е децата да бъдат добре подготвени за безопасно придвижване. Ето защо, докато те растат и изследват света, ангажимент на цялото общество е да им покаже колко важна за тяхното благополучие е безопасността на пътя.

Когато вървят пеша, карат колело, играят или се разхождат на улицата, разбирането и спазването на правилата за движение ги предпазва от опасностите на външната среда. Мобилността е част от общата социална култура, а грижата за децата - тъй малки и уязвими участници в движението, е показател за общественото развитие и висша човешка ценност.

Травматизмът на пътя е предотвратим, когато разполагаме със знания и умения да се справяме с рисковете, които го предизвикват или допринасят за него. Наша обща цел е децата да растат закриляни и да опознават света без страх и тревога.

За да подкрепим родителите в стремежа да защитят най-ценното, представяме на Вашето внимание този наръчник с основни насоки за въздействие върху детето и неговия потенциал да израства като отговорен гражданин.

Благодарим ви за ангажираността, усилията и дарената с любов грижа!

Екипът на ДАБДП и МОН

Как да използвате наръчника?

Този наръчник цели да Ви предостави необходимите знания, умения и инструменти, за да учите децата си по лесен и достъпен начин как да се движат безопасно извън дома. Материалът съдържа основни акценти, практически съвети и полезна информация, които да бъдат в полза и услуга на родителя. В основата им стоят принципите на информираност, зачитане на правилата, уважение и толерантност към другия, етичност и съпричастност. Ученето през целия живот на знания и умения е ключът към жизнеутвърждаващото поведение. Свързаната с това социална отговорност е споделена между поколенията ценност.

Препоръчваме Ви да прочетете този наръчник внимателно и да го обсъждате с Вашите деца. Избирателно може да се спрете на отделни теми, както и да се насочите към съветите за съответната възраст. В голяма степен те се повтарят, за да може основни правила да се усвояват и затвърждават устойчиво през различните периоди на развитие. Приложете на практика съветите, като ги превърнете в част от ежедневието. Редовното преговаряне и упражняване на правилата за безопасност на пътя ще помогне на децата да ги усетят, разберат и приемат, докато те станат неразделна част от тяхното поведение. Подхождайте с упоритост, търпение, разбиране, нежност и много любов. Всеки успех е безценна инвестиция в човешки капитал и благосъстояние.

Нека БДП присъства като важна част от семейното възпитание, а очакванията и изискванията към децата се съобразяват с възрастта и потребностите им.

Поседнете за миг.
Каним Ви заедно да се отправим
на едно споделено пътуване
към по-добра перспектива
за развитие и растеж, където
Животът винаги да има предимство!

съдържание

Въведение в безопасността на движението по пътищата	стр. 8
Пътят: едно непредсказуемо място	стр. 16
Цел на обучението по безопасност на движението по пътищата	стр. 21
Общи послания за работа с деца	стр. 26
Детето: участник в движението по пътищата по години	стр. 36
възрастова група 0-6	стр. 37
възрастова група 7-11	стр. 40
възрастова група 12-15	стр. 51
възрастова група 16-18	стр. 57
Формиране културата на детето	стр. 77
Когато детето има специални образователни потребности	стр. 82
Правата на детето	стр. 87
Родители и учители - едно необходимо партньорство	стр. 92

грижа
с любов

1

Въведение в БДП

Глобален здравен проблем

По данни на Световната здравна организация всеки 23 секунди някъде по света и вследствие на ПТП губим един човешки живот. В световен мащаб при пътни инциденти годишно загиват около 393 хиляди водачи на превозни средства и пътници в тях, 379 хиляди мотоциклетисти и 311 хиляди пешеходци. Други над 50 милиона души получават наранявания.

През 2023 г. в страната загиват 30 деца, а 1 329 са ранени. В населените места 8 деца са загубили живота си (4 пешеходци и 4 пътници), а извън населените места смъртните случаи са 22 (20 пътници и 2 пешеходци).

Развиващите се икономики отчитат по-високи нива на наранявания по пътищата, като голяма част от смъртните случаи са в страни с ниски и средни доходи.

В допълнение към човешката трагедия, причинена от ПТП, инцидентите носят непосилна икономическа тежест за жертвите и техните семейства, както и за националните икономики - те причиняват загуби в размер на около 3% от годишния брутен вътрешен продукт.

В продължение на много години пътните инциденти са признати от Организацията на обединените нации като сериозна заплаха пред постигане целите за благополучие и устойчиво развитие.

Днес загубата на човешки живот и здраве на пътя остава един от най-сериозните здравни проблеми.

Безопасността на движението

е състояние на системата
човек-превозно средство-път-среда,
при което може да бъде предотвратено
възникването на ПТП и да бъдат
ограничени последиците от вече
настъпили пътни инциденти.
За постигането му се въздействa
чрез всестранен, превантивен
и последователен подход за създаване
на условия за защита на живота
и здравето, като се прилага съвкупност
от мерки, насочени като минимум към:
развитие на щадяща пътна
инфраструктура; формиране
на отговорно поведение; техническа
изправност на превозните средства;
осъществяване на ефективен контрол
и превенция на нарушенията;
адекватни и своевременни
последващи действия
на Единната спасителна система.

Този материал е насочен към един
от факторите със системно влияние
върху безопасността на пътя -
поведението на участниците
в движението.

БДП:
белег на развитието

Рискът: знаете ли, че:

Пешеходците, велосипедистите и водачите на моторизирани дву- и триколесни превозни средства, и техните пътници са най-уязвимите участници в движението.

С увеличаване на средната скорост нарастват рискът от пътен инцидент и тежестта от него. Пешеходец, ударен от автомобил, който се движи със скорост 65 км/ч, е изложен на над 4 пъти по-голяма опасност от смърт, отколкото ако скоростта е 50 км/ч. За всеки 1% увеличение на средната скорост рискът от фатален изход се увеличава с 4%.

Управлението на МПС с концентрация на алкохол в кръвта значително увеличава вероятността от настъпване на инцидент.

Носенето на предпазна каска може да намали риска от смърт с 42%, а от тежки травми - със 70%.

Поставянето на обезопасителен колан намалява риска от наранявания и смъртни случаи сред пътниците на предните седалки с 45-50%, а сред тези на задните - с 25-75%.

Използването на телефон по време на управление на МПС увеличава риска от пътен инцидент 4 пъти, а изпращането на текстови съобщения - около 23 пъти. Докато ползва телефон, времето за реакция на водача е 50% по-дълго, отколкото ако концентрацията му не е нарушена.

Детските обезопасителни системи намаляват риска от смърт с поне 60%, особено за деца под 4 години.

Към социално-отговорно поведение, което е:

поведението на всеки член на обществото, независимо от неговата социална роля и статус, насочено към поемане на отговорност за въздействието върху околните хора и среда вследствие на реализирани решения и действия; поведение, отчитащо правилата, върховенството на закона и етичните норми.

Целта на превенцията е да сведем до минимум рисковете, които допринасят за настъпване на пътен инцидент.

Подценявани рискове:

Пресичане на необособени за това места или на червен сигнал

Разсейване с телефон на пешеходната пътека или по време на шофиране

Придвижване пеш с тъмни дрехи, особено нощем, при мъгла и при дъжд

Залисване с приятели и липса на концентрация при слизане/качване от/на превозно средство

Слушане на музика със слушалки по време на пресичане

Игра на улицата или изскачане на нея за прибиране на топка или играчка

Управление на велосипед/ мотоциклет без каска

Непоставяне на обезопасителен колан от водач или от пътник, както и на обезопасителна система за деца

Разсейване на водач на превозно средство от пътник и насърчаване превишаването на скоростта

Употреба на алкохол, наркотични вещества и техните аналози преди или по време на управление на превозно средство

Компромис с техническата изправност на превозното средство

Управление на превозно средство без наличие на правоспособност

Всяка форма на агресия на пътя от водач спрямо други водачи и пешеходци

Някои погрешни разбирания:

„Възрастните ми казват, че трябва да пресичам на безопасни места, но те самите на го правят. Защо тогава аз да го правя?“

„Съучениците ми играеха между колите - знаех, че е глупаво, но не исках да изглеждам страхлив и затова се присъединих към тях“.

„Преди участвах в много дейности по БДП в училище. Сега съм вече голям и няма да се занимавам с тези неща.“

„Всички така правят. Никой не си слага колан на задната седалка и няма пострадали от това“.

„Татко каза, че за рождения ми ден ще ми купи електрическа тротинетка за големи, нищо, че съм на 11.“

„Знам, че пресякох на червено, но закъснявах за училище и много бързах. Беше важно да не закъснея за час. Все пак имах класно.“

„Каквото има да става, ще стане. Така или иначе нищо не може да се направи.“

„Тридесет години карам по този начин, няма тепърва да се променям само защото такива били правилата.“

„На пътя е пълно с некадърни шофьори. Агресията е най-добрата форма на защита от тях“.

„Ти си още малък и ще ме слушаш, не ме гледай мен какво правя.“

„А пък Иван кара колелото си без каска и техните му дават.“

Вложете усилия в обучение за разчитане на собствената добра преценка. Противодействайте на погрешните послания от обкръжението.

Отговорността започва от нас самите, преди да се предаде към нашите деца най-вече като **личен пример**.

Да бъдем благодарни:

Според Световната здравна организация страните от третия свят отчитат над 90% от пътните инциденти в глобален мащаб. За децата, които живеят там, въпросът за БДП е още по-сериозен:

В бедните квартали често липсва адекватна пътна инфраструктура - тротоари, пешеходни пътеки и светофари, които са от голямо значение за безопасността на всички. Неразвитата пътна среда създава сериозни рискове за малките, принудени да се движат по маршрути с натоварено движение.

В по-бедните семейства и общности липсва достъпна информираност за безопасността на пътя. Децата може да не получават обучение за правилата на движение, което ги прави още по-уязвими.

Ограниченият достъп до транспорт налага деца ежедневно да изминават големи разстояния пеш, за да стигнат до училище или други места, тъй като много семейства не могат да си позволят личен транспорт. Това увеличава риска от инциденти, особено в райони с интензивно движение.

Липсата на безопасни места за игра в бедните квартали често принуждава малките да играят на улицата, което поставя още повече рискове от пътнотранспортни произшествия.

Всеки ден деца се надяват на подслон, топла храна, здрава дрешка и захвърлена играчка. Често те дори не знаят за грижата, от която са лишени, защото родителите им не са в състояние да я дарят. Въпреки всички трудности в България, въпросът за безопасността на пътя се поставя все повече на дневен ред. Нека използваме наличното познание в полза и защита на нашите деца.

Важно!

Общуването с децата
е най-ефективният начин
за участие в техния вътрешен свят,
който така искаме да бъде
богат, вдъхновяващ и сигурен.

2

пътят: едно непредсказуемо място

Пътят:

Физически или житейски, пътят е изпълнен с неизвестни и непредсказуеми моменти. Независимо от нашите усилия да планираме и контролираме събитията, трябва да бъдем готови за неочакваното. Именно тогава откриваме нашата сила, издръжливост и способност да се приспособим към промените. Това прави пътят непредсказуемо, но и вълнуващо място.

В житейски план пътят символизира нашето развитие, избори и трудности, с които се сблъскваме. Той често е изпълнен с обрати - положителни и отрицателни. Планирането и целите са важни, но не можем да предвидим всичко, което ще ни се случи. Животът ни поднася изненади, които ни принуждават да се адаптираме и преосмислим своите приоритети.

Когато говорим за пътя в буквален смисъл, пътуването може да бъде предизвикателство. Метеорологичните условия, състоянието на пътната настилка, движението и неочакваните препятствия са само част от факторите, които могат да направят пътуването непредсказуемо. Затова участниците в движението трябва да бъдат подготвени за всякакви ситуации и да разчитат на своите интуиция и умения, за да се справят с тях. С колкото повече социални и граждански знания и умения разполагаме, толкова по-добре ще посрещаме нуждите на нашите деца.

Пътят е често опасно място поради множество фактори. Някои от тях присъстват постоянно, други могат да се появят внезапно. Всички те поотделно и заедно влияят върху безопасността на участниците в движението:

- Човешки фактор: допускане на грешки на водачите поради разсеяност, умора, неправилна преценка, липса на опит; употреба на алкохол и наркотици, които повлияват реакциите; проява на агресия с превишена скорост, внезапно спиране, неправомерно изпреварване и др.; неправилни действия от страна на пешеходци и пътници, които с поведението си пораждат риск за безопасността.
- Пътна инфраструктура: лошо състояние на пътищата поради неправилно проектиране, пропуски в строителството и слабости на поддържането, които пречат на пътя да изпълнява функцията си.
- Състояние на превозните средства: неизправности поради липса на поддръжка, които могат да доведат до инциденти.
- Климатични и природни условия: поява на дъжд, сняг, мъгла, лед и силен вятър, които намаляват видимостта и сцеплението на пътната настилка; паднали дървета, наводнения, свлачища и други, които могат да направят пътищата опасни.

Ето защо въздействието върху човешката грешка чрез придобиване на знания, умения и нагласи за правилно поведение на пътя е в основата на превенцията.

Физическата уязвимост на детето:

- Размер и тегло: децата имат по-малки и по-леки тела спрямо възрастните, което ги прави по-податливи на нараняване.
- Физическа незрялост: детските тела са в процес на развитие, особено костите, мускулите и вътрешните органи. Затова те са по-лесно раними.
- Нисък ръст, който затруднява възприемането на оразмерената за възрастните пътна среда; тясно поле на периферно зрение; недиференцирано слухово възприятие.
- Бърза подвижност и недостатъчна концентрираност: неустойчиво внимание, подчинено на висока емоционалност и импулсивност.
- По-трудно ориентиране във времето и пространството.
- По-слабо развити рефлекси и липса на осъзнатост: това пречи на децата да реагират бързо и инстинктивно, за да избегнат инцидент или да смекчат въздействието на настъпил сблъсък.
- Ограничена видимост: децата са по-малко видими за водачите поради ръста им и склонността да се движат хаотично, дори непредсказуемо.

Важно!

Там, зад ъгъла, започва пътят - вълнуващо място, което в своето разнообразие разкрива света за нас с всичките му възможности, обещания и тайнства. Нека заедно го направим безопасно място.

3

цели на обучението по БДП

Да повлияе положително и осезаемо моделите на поведение сред децата, което в резултат да доведе до по-безопасно движение на пътя чрез натрупване на:

Знания

- правила за движение
- рискове за живота и здравето
- последствия от рисковото поведение

Умения

- трансформация на знанията в умения за безопасно движение
- двигателни способности
- концентрация
- преценка за разстояние и скорост
- себерефлексия - навикът умишлено да обръщаме внимание на собствените си мисли, емоции, решения и поведение, за да извлечем от дадена ситуация житейски опит

Нагласи

- ангажимент към себе си и другите
- мотивация за спазване на правилата
- стремеж към жизнеутвърждаващи и етични модели на поведение

Цел в Стратегия за БДП 2021-2030:

Превенция на рисковете за здравето и живота на децата при взаимодействието им с пътната система

С натрупването на знания, умения и нагласи по БДП до 18-годишна възраст за детето се осигуряват:

- Защитни механизми спрямо опасностите на пътната среда
- Перцептивни умения за безопасно поведение на пътя на основата на зрителните/слуховите възприятия, възприятия за време и пространство
- Развитие на концентрация, памет, дисциплинираност и отговорност на пътя
- Критично и конструктивно решаване на казуси, свързани с БДП
- Интелектуални умения за анализ, сравнение, откриване на причинно-следствени връзки за възникване на пътен инцидент и прогнозиране на неговото развитие
- Практически умения за вземане на решения за адекватно поведение в пътната среда
- Намаляване на агресията на пътя и повишаване на толерантността между участниците в движението
- Познаване и разбиране на безопасното управление на превозни средства
- Познаване на системите за безопасност и интелигентните транспортни системи
- Познаване и разбиране на нормативната уредба - Закона за движението по пътищата
- Познаване на основните правила на движението през отделните части на денонощието.

подкрепено от науката:

В първите месеци след раждането бебетата учат чрез наблюдение на заобикалящата ги среда, в т.ч. на поведението на хората от прякото им обкръжение. Имитацията като реакция възниква още през първите шест месеца. Установено е например, че поставянето на обезопасителен колан от родител в автомобила като действие се запомня от децата и години по-късно се възпроизвежда в съзнанието им.

Израствайки, детето започва да учи в голяма степен чрез опита и откривателството, стимулирано на принципите награда - наказание и проба - грешка. Отбелязва се, че малките деца вече са научили много чрез наблюдение (както безопасни, така и опасни навици) още преди възрастните да осъзнаят, че децата подлежат на инструкции.

В научната литература битува схващането, че родителите често не разбират какво голямо влияние оказват техните поведенчески модели само през първите три години от развитието на детето. Също така липсва и съзнаване за подходите в обучителните стратегии - например, че детето възприема по-добре чрез откриване, себенаблюдение и визуално възприемане, отколкото само чрез вменяване на правила. Това особено важи за областта на безопасността на пътя - обект на нашето внимание.

Ето защо:

От първостепенна важност е на родителите да се предостави подходяща информация не само как да бъдат постоянен модел на отговорно поведение, но също да се акцентира на това **кога, къде и как** да учат техните деца на безопасност на движението по пътищата.

Извършването на съвместни семейни дейности създава чувство на споделяне, доверие, съпричастност и уют. Безопасността на движението по пътищата е чудесен повод за взаимност и израстване.

важно!

4

общи послания за работа с деца

Как?

да поднесем
един безценен
дар

Въздействие отрано: колкото по-малко е детето, когато започнем да говорим за БДП, толкова по-лесно темата ще стане част от неговата същност.

Личен пример: ежедневно поднасяне на градивни модели за подражание.

Открита комуникация: постоянен диалог с децата относно БДП; насърчаване да задават въпроси, изразяват притеснения и споделят.

Практикуване на безопасност заедно: общи дейности за БДП в семейството; семейни разходки като възможност за трайно укрепване на безопасното поведение в перспектива.

Ясни очаквания: системно повтаряне и затвърждаване кое е важно; периодична проверка на наученото.

Насърчаване на отговорността: приучване на децата сами да оценяват рисковете, да правят безопасни избори и да следят за своята безопасност.

Обсъждане на ситуации: дискутиране на опасности от реалния живот.

Търпение и подкрепа: знанията и уменията изискват време; грешките и пропуските са също така ценни възможности за учене.

Надграждане на успехите: признание и похвала за децата при практикуване на безопасно поведение; вменяване на устойчиво усещане кое е правилно; създаване на чувство за постижение.

Търсене на съдействие в училище: общи усилия на родители и учители за паралелно въздействие.

Методи

да го направим работещо

Безопасността на пътя и свързаното с нея обучение са много сериозни теми, но придобиването на знания, умения и нагласи може да бъде забавно и увлекателно. Съветваме Ви да прилагате следните подходи:

Започнете с история - децата обичат да слушат, когато са заинтригувани. Можете да я измисляте и разказвате, или да четете от тематични книжки.

Давайте примери от реалния живот - така важните неща ще могат да се свържат с нещо познато и обичайно от детското ежедневие.

Предвидете за времето у дома интерактивни игри, пъзели, материали за оцветяване и др. като начин за учене чрез преживяване.

Използвайте видео-/аудиотехнологии. Образователните песнички и клипове са едновременно полезни и забавни.

Планирайте пешеходни разходки навън - съчетайте ползите от физическата активност с изследване на безопасните маршрути за придвижване и набелязване на опасностите пред пешеходците. Дискутирайте какво виждате на пътя.

Организирайте весели велосипедни приключения в парка с други родители и деца, като обяснявате правилата и следите за прилагането им.

При дългите пътувания по време на семейни почивки посветете внимание на отговорността на водачите и пътниците в колата.

С по-големите деца разговаряйте за рисковете на и последствията от импулсивното или безразсъдно поведение.

Насърчавайте участието на детето в наличните извънкласни дейности по БДП, в т.ч. през ваканциите.

С баба и дядо

Любовта на баба и дядо е специална - тя носи много топлина и нежност. Бабите и дядовците имат богат опит от възпитанието на собствените си деца и често са по-спокойни и търпеливи. Така могат да предадат на внуците важни житейски уроци, съчетавайки мъдростта на възрастта с невинността на детството.

С годините и опита бабите и дядовците са развили по-голямо търпение. Те често отделят повече време, за да играят, четат или просто прекарват време с малките, без да бързат или да са разсеяни от други ангажименти.

Чрез разкази и спомени, баба и дядо предават семейната история, традиции и ценности на внуците си. Това създава връзка между поколенията и обогатява културната идентичност на детето.

Обърнете внимание на това, че бабите и дядовците:

могат да са по-малко строги от родителите и да предоставят повече свобода на детето;

имат различни възгледи за възпитанието, което може да доведе до конфликти; важно е да има ясна комуникация между всички страни, за да се осигури последователност във възпитанието;

са повлияни от възрастта, което ограничава тяхната способност да се грижат активно за детето, особено когато става въпрос за бързо реагиране в спешни ситуации.

Като следват общи семейни насоки, баба и дядо могат да осигурят приятна и безопасна разходка за детето.

Любовта им е източник на радост и уют. Те не очакват нищо в замяна и дават от сърце, като създават усещане за сигурност и приемане.

Тази връзка оставя трайни спомени и формира важна част от емоционалния свят на детето.

Напомняйте и на Вашите родители, че грижата за любимите внучета изисква тяхното повишено внимание при всяко съвместно излизане навън.

Да подражаваме на героите:

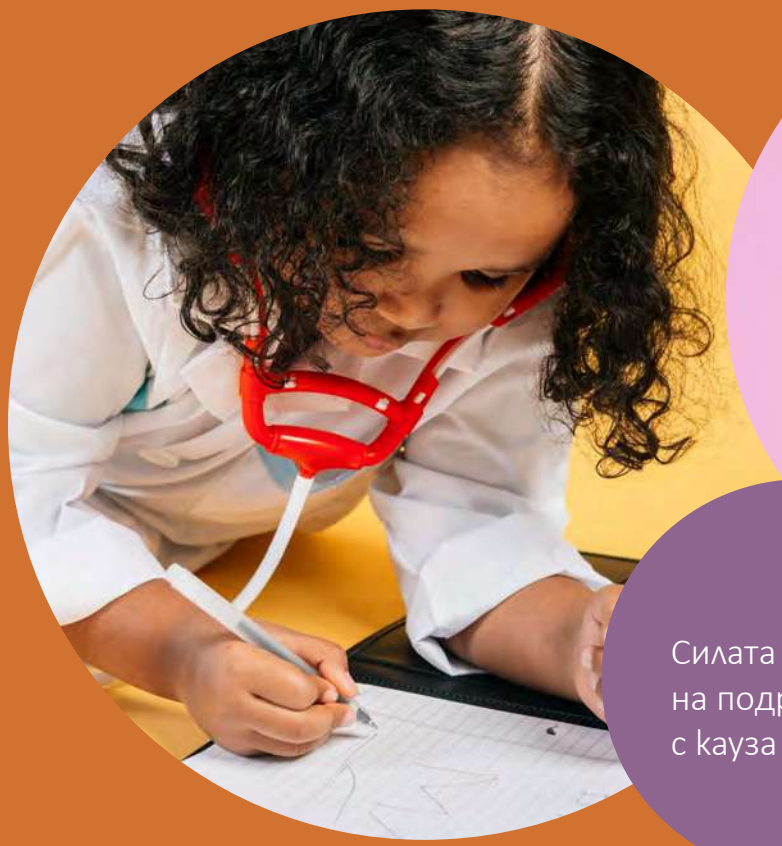

Силата
на подражанието
с кауза

Не супергероите от филмите, а смелите полицаи, пожарникари и лекари, които спасяват живот, са тези, на които децата с радост биха подражавали.

Насърчавайте забавни игри, в които малките имитират грижа за другия, характерна за доблестните професии на спасителната дейност.

Така те ще разберат колко е важно да се притечем на помощ на участник в движението в беда, както и че трябва да внимаваме, за да не допускаме да бъдем наранени, докато шофираме, когато се возим като пътници и по време на пешеходно движение.

Тематичен празник за рожден ден или среща на децата с истински полицай, лекар и пожарникар биха били много вълнуващи и поучите**лни.**

Как да се учим
на емпатия и грижа
към другия?

отговорната и пълноценна личност се **изгражда**

Насърчавайте детето да участва в групови дейности, които учат на ангажираност към обществото, съпричастност и подкрепа към тези в нужда.

Подкрепете детето да разпознава и разбира своите емоции и тези на другите. Това ще му помогне да изгражда здравословни взаимоотношения, да бъде състрадателно, толерантно и да приема различията в хората.

Обсъждайте с детето актуални събития и въпроси, свързани с обществения живот. Помолете го да споделя своите мисли и чувства. Разказвайте истории за хора, които са пример за отговорни и активни граждани.

Давайте на детето задачи, които са подходящи за неговата възраст. Насърчавайте да поема отговорност за тях - например поддържане на чистота в стаята, грижа за домашни любимци или участие в семейни задължения.

Ключът е в постоянното насърчаване на тези качества чрез примери, образование и практика. Възпитанието на отговорен гражданин е дългосрочен процес, който изисква търпение, последователност и ангажираност от страна на родителите и общността.

за да постигнем:

Чувство за сигурност

Здравословни граници

Самодисциплина

Адекватност на решенията

Устойчивост при трудности

Умение за справяне с неуспехи

кръговратът на Живота

Природен процес, който включва целия жизнен цикъл. За да могат децата да го осъзнаят, да се научат да ценят живота, да са наясно със своята отговорност и с ролята на предаваните от поколение на поколение ценности, обучението и възпитанието им помагат да разберат взаимодействието на човека с околната среда, както и възможната хармония помежду им.

Бъдете всичко това,
което някой ден искате
да видите в детето си.
Ако имате нужда от съвет
и насока как да направите
обучението по БДП
интригуващо - потърсете ни!

Важно!

5

детето: участник в движението

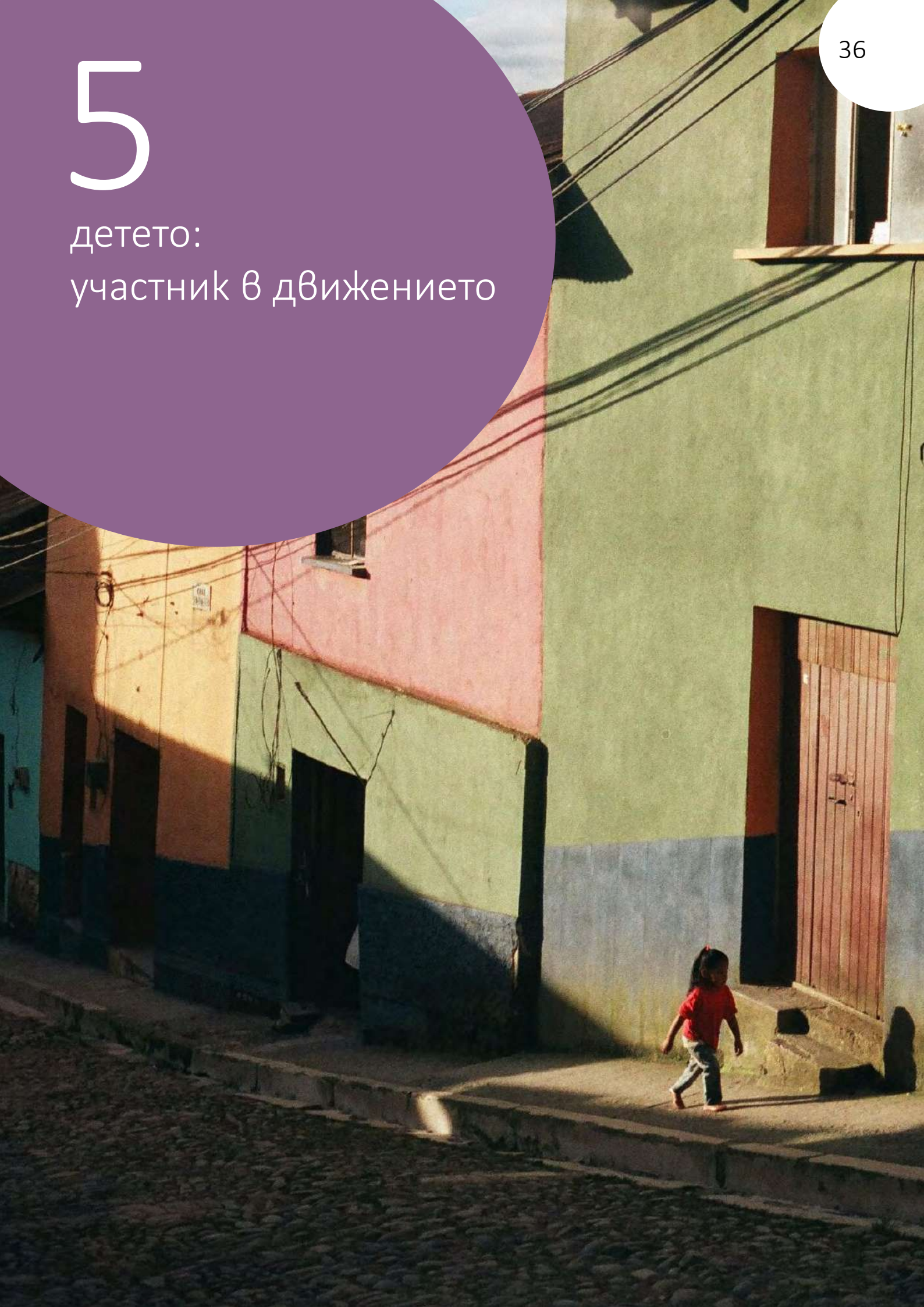

0-6 акценти

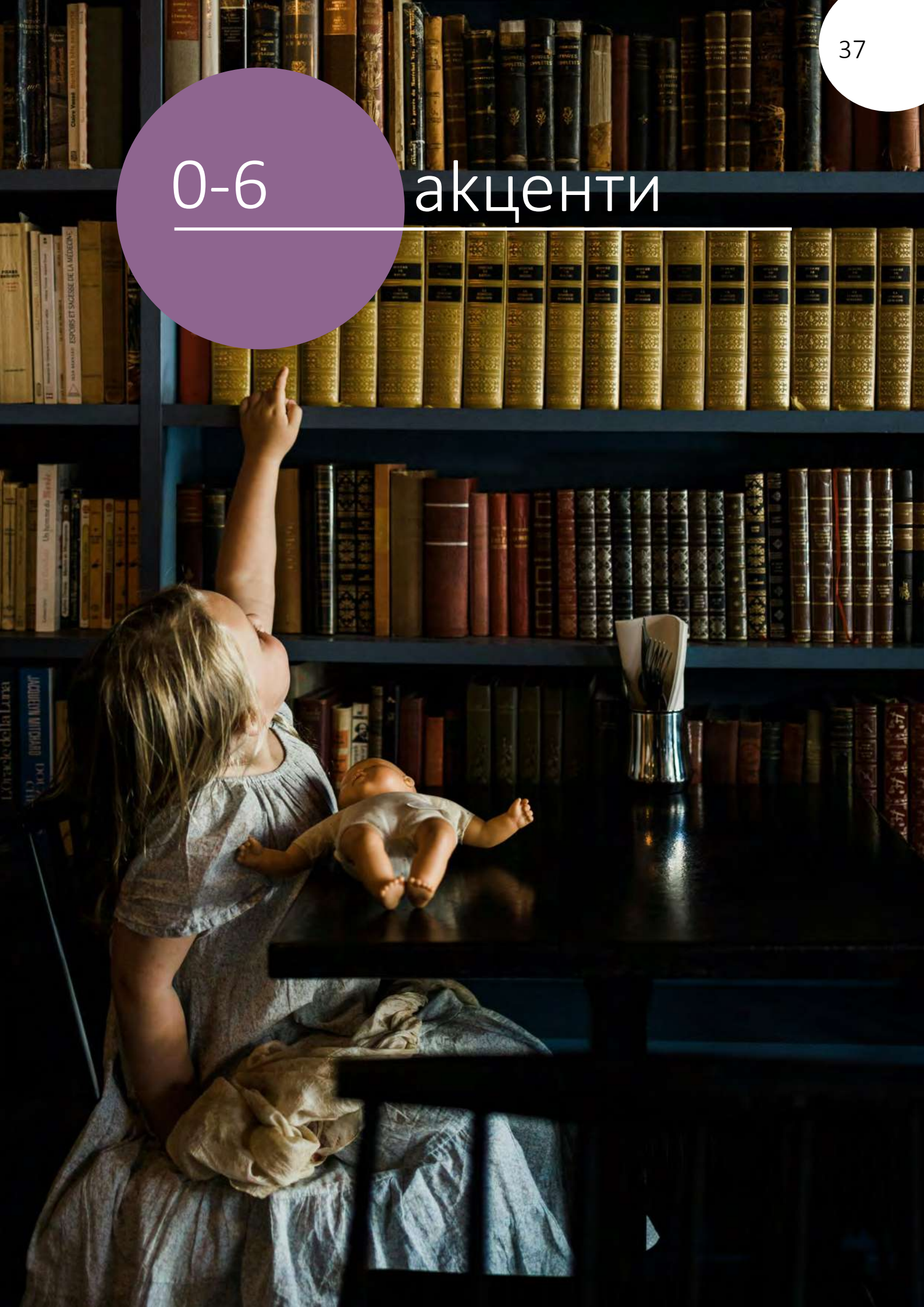

Първите стъпки:

- Когато детето е достатъчно голямо, за да ходи с Вас, говорете му, че правило номер едно е винаги да държи ръката Ви.
- Учете го, че движението навън е опасно и колите могат да ни наранят, защото са големи и мощни, а хората - крехки и уязвими.
- Обяснявайте защо превозните средства се движат по пътното платно, а хората по тротоарите. Уверете се, че детето ходи до Вас от вътрешната страна на тротоара.
- Обръщайте системно внимание как спираме, изчакваме и се оглеждаме преди всяко пресичане.
- Превърнете го в забавна игра - така ще увлечете и ще задържите вниманието му по-дълго. Използвайте лесно разбираеми за детето думи.
- Малките деца се учат като наблюдават и копират хората около тях. Желанието да бъдат като мама и татко е напълно нормална част от тяхното развитие. Възползвайте се от това по най-добрия начин.
- Обезопасяването на децата в автомобила спасява техния живот и опазва здравето им. Това е задължение и израз на грижа на всеки родител. В зависимост от възрастта и теглото на детето се избира подходяща система за обезопасяване, поставена и закрепена в автомобила съгласно законодателството и указанията на производителя.

Предвидете достатъчно спирки за почивка, хранене и тоалетна. Спирайте на всеки два часа, за да може детето да се раздвижи и освежи.

Подгответе подходящи дрехи, пелени (ако са нужни), одеяла и други необходими вещи.

Вземете суха храна, вода, и комплект за първа помощ.

Подгответе торбички за повръщане и мокри кърпи за почистване.

- Погрешно е схващането, че възрастен може да държи в скута си дете необезопасено. Често се допускат грешки при монтирането на столчетата в автомобилите и се правят компромиси с безопасността на превозваното дете. Последствията от това могат да са фатални.

Вижте още на:

https://www.youtube.com/watch?v=yOQujiANBQ8
https://www.youtube.com/watch? v=SSjkhioqOQc
https://www.youtube.com/watch?v=Z5NLLV2IbGc

Спри, Погледни, Ослушай се, Помисли

Четирите правила преди да пресечем са безценна техника за безопасност на пешеходеца, която трябва да се обясни и демонстрира безупречно, защото в последствие ще бъде възпроизведена.

- **Спри,** преди да достигнем ръба на тротоара: обяснете защо е задължително да спрем преди пресичане, за да преценим правилно ситуацията.

- **Погледни** наляво, надясно и пак наляво: създайте умение на детето да реагира адекватно на движението, преминаващо и в двете посоки. Подчертайте важността да се погледне първо наляво към приближаващите превозни средства, после надясно към отдалечаващите се и пак наляво, като се търси зрителен контакт с водачите, за да бъде пешеходецът уверен, че е забелязан.

- **Ослушай се** за превозни средства в близост: понякога звукът предшества зрителното забелязване. Сетивата на детето са незаменим помощник на пътя.

- **Помисли:** дали може да се пресече пътното платно безопасно. Преценката за движението на превозните средства и времето, необходимо за преминаване, идва постепенно и след необходимата практика. Много е важно да обясните на децата да не бързат - винаги по-доброто решение е да се изчака, ако не сме сигурни, че имаме достатъчно време да пресечем, преди превозно средство да приближи на опасно разстояние.

акценти 7-11

Като пешеходци

Семейните разходки са чудесна възможност за формиране и укрепване на безопасно поведение на пътя - учете децата, че:

- Трафикът е опасен: подчертайте разликата между спрели и движещи се превозни средства, както и посоките на движение.

- При придвижване се използват пешеходните тротоари. Ако липсват или са непроходими, движението става по банкетите на пътното платно - задължително противоположно на посоката на движение на превозните средства и по възможност най-вляво.

- Най-безопасните места за пресичане са тези, където няма пряк конфликт между пешеходците и превозните средства. Това са пешеходните подлези/надлези. При наличие на такива съоръжения ги използвайте. Ако ги няма, се пресича на обозначени за това места - пешеходната пътека.

- Пешеходната пътека не е щит и дори там съществува опасност от инцидент. Водачите на превозни средства невинаги могат да забележат навреме пресичащ пешеходец поради по-малкия размер на хората, слаба осветеност, разсейване, движение с несъобразена скорост, техническа неизправност на превозното средство, лоша видимост и др. Затова пресичането изисква внимание и предпазливост.

упражнявайте правилата:

- спри
- погледни
- слушай
- помисли

- Ако на детето му е показано как да играе ролята на възрастен, да се оглежда, да внимава и да казва кога е безопасно да пресече, то до 9/10-годишна възраст вече има изграден навик за правилно пресичане. Затова колкото по-рано формираме знания, умения и нагласи за осъзнато придвижване, толкова по-добре малкото дете ще усвои необходимите навици и ще ги прилага успешно на практика.

- Още преди да пресече пешеходната пътека, пешеходецът трябва да спре своето движение, да се огледа внимателно в двете посоки няколко пъти, да установи зрителен контакт с водачите на приближаващите превозни средства, да прецени разстоянието им и дали могат да спрат навреме. При необходимост се сигнализира с ръка за намерението за преминаване и едва тогава се предприема пресичане.

- Времето за движение по пешеходната пътека не се удължава ненужно и не се спира, освен ако не е наложително.

- На пешеходната пътека не се тича, защото е възможно водачът на превозно средство да не забележи пешеходеца. Също така възможно е тичащият да се спъне и да падне, което го прави още по-малко видим за водачите.

- Някои пешеходци са по-видими от други - пояснете предпазната роля на ярките дрехи и светлоотразителните елементи.

- На регулирана със светофар пешеходна пътека се спазват светлинните сигнали на светофарната уредба и сигналите на регулировчика (в случай че има такива). Децата следва да се запознаят с ролята и значението на светофара и да разберат, че има светофари за различните категории участници в движението и отделните видове превозни средства.

- Затвърдете уроците по безопасно придвижване по маршрутите, по които се очаква детето да се движи в перспектива (например до и от училище). Подберете най-безопасния маршрут. Включвайте и други отсечки за пешеходно движение, за да може правилата да се прилагат принципно и в контекста на многообразието на пътната мрежа.

- Докато изчакват разрешителен сигнал на светофарната уредба, децата трябва да стоят по-далеч от ръба на пътното платно, тъй като съществува риск да бъдат закачени и наранени от преминаващи превозни средства.

- Когато има разрешителен сигнал на светофарната уредба едновременно за превозните средства и за пешеходците, е важно да се покаже и обясни, че отново трябва да се търси визуален контакт с водачите преди пресичане.

- При пресичане на пешеходна пътека и приближаване на трамвай пешеходците изчакват неговото преминаване.

- При липса на пешеходна пътека се показва и обяснява на децата, че на кръстовищата пешеходни пътеки са продълженията на тротоарите и банкетите върху платното за движение. Пресичането се осъществява ако няма приближаващи превозни средства или водачът на МПС е спрял, за да пропусне пешеходеца. Не трябва да се пресича между паркирани превозни средства предвид ръста на децата в тази възрастова група и невъзможността водачите на превозните средства да ги забележат навреме. Водачите не очакват появата на пешеходци на пътното платно за движение, където това не е регламентирано, което прави тяхната реакция по-бавна.

- Въпреки че децата могат да разберат инструкции, когато ги получат, на тази възраст все още не може да се разчита, че ще разберат последствията и ще ги запомнят трайно. Затова е важно да повтаряме уроците отново и отново. Чрез системни повторения ще се автоматизират навици, които децата да проявяват в съответните ситуации като условен рефлекс.

Като пътници

- Правилното обезопасяване на децата е от съществено значение предвид неукрепналата мускулатура и костна система, както и избягване преминаването на колана през шията. Винаги когато се намират в превозно средство, децата трябва да са обезопасени със съответните системи.
  В зависимост от теглото на детето има 5 групи: 0: тегло под 10 kг; 0+: тегло под 13 kг; I: тегло 9-18 kг; II: тегло 15-25 kг; III: тегло 22-36 kг.

- Системите за обезопасяване са задължителни за деца с ръст до 150 см и до 12-годишна възраст, както и за деца с тегло до 36 kг. Също така децата с ръст под 150 см заемат място в превозното средство на седалка, която не е предна. Конвенционалните колани не могат да изпълнят своето предназначение при по-леки и дребни деца.

- При по-дълги пътувания в студените месеци е добре децата да се поставят в столчетата без дебели връхни дрехи, защото между тялото на детето и коланите има празнина. При внезапно възникнала аварийна ситуация това ще попречи на системата за обезопасяване да изпълни функциите си по правилен начин и да задържи детето здраво фиксирано на мястото му.

- Грижата за дете по време на дълъг път изисква планиране и подготовка.

- Нека детето види как възрастните и по-големите деца поставят задължителния обезопасителен колан в превозното средство, независимо къде се намира пътникът и на какво разстояние се предприема пътуването. Изключенията са изрично посочени в Закона за движението по пътищата.

- Обяснете защо е важно коланът да се постави по правилен начин - пристегнат, а не хлабав или просто преметнат пред торса; да минава през рамото и да обхваща костите на таза, когато е от тип „триточкови“, за да може да изпълнява добре своята защитна и обезопасителна функция. Правилно поставеният колан, при внезапно възникнала аварийна ситуация (дори и при рязко спиране на превозно средство), помага на пътника да остане здраво фиксиран на мястото си, вместо да „полети“ рязко напред или встрани под въздействието на динамичните сили, които се формират при движението. Необезопасените пътници при такава ситуация могат да изхвърчат от превозното средство, да получат сериозни наранявания или чрез масата и скоростта си да наранят други хора в автомобила.

  Вижте повече на:
  https://www.youtube.com/watch?v=DyIO3liQHws

- Родителите винаги трябва да бъдат бдителни и да съблюдават поведението на малките в колата. По време на пътуването децата не трябва да се движат свободно в автомобила, да откопчават коланите или системите за обезопасяване.

- Използвайте функцията за заключване на задните врати и прозорци, за да предотвратите случайното им отваряне от детето. Осигурете комфортна температура в колата, за да не прегрява или изстива. Използвайте времето на пътуването за възпитаване на детето. Помагайте му да остане спокойно.

- Децата не се оставят сами в превозното средство, защото това крие много рискове. Останали без надзор, малките могат да освободят ръчната спирачка или скоростния лост, което да приведе автомобилът в движение и да създаде предпоставки за ПТП. В летните месеци и при високите температури за само дете в колата има риск и от топлинен удар.

- По време на движение родителите не бива да допускат водачът да бъде разсейван от дете, за да не се създават предпоставки за отвличане на вниманието.

- Докато трае пътуването родителите не следва да дават лош пример на децата като нарушават правилата за движение и използват обидни думи, жестове или закани спрямо други участници в движението. Вероятността това поведение да се възприеме като нормално и да се копира от децата е голяма.

- Не бива да се предприемат маневри, които са рискови, както и управление на превозното средство със скорост, която не съответства на условията за движение, защото по този начин се натрупват стрес и напрежение в децата, водещи до нежелани последици в тяхното поведение. Така се формира агресия и в бъдеще последствията от нея може да се проявяват често.

- На децата трябва да се покаже, че качването и слизането в/от превозното средство се извършва само откъм страната на тротоара или банкета.

- Укрепете добре товарите в колата и се погрижете вещите на пътуващите да не се движат свободно, защото при рязка маневра може да предизвикат наранявания.

Като водачи

- Като водачи на превозни средства е важно родителите и близките на децата да показват високи нравствени и морални качества, за да служат за добър модел на подражание. По време на управлението на превозното средство възрастните е редно да съблюдават правилата за движение, да поставят обезопасителен колан, да избират скорост, съответстваща на условията на пътната среда, да показват толерантно отношение спрямо останалите участници в движението.

- За възрастовата група на децата в началното образование е характерно, че те вече управляват велосипеди, ролери и тротинетки. Ролята на родителите е да формират в тях отговорно поведение, чувство на самосъхранение и предпазване от опасностите на пътната среда.

- При управлението на велосипед за децата е винаги важно да използват защитни средства - каски, наколенки, налакътници, др.

- До 12-годишна възраст е позволено да се управлява велосипед по площите, предназначени само за пешеходци, включително тротоарите. Когато детето е под 12 години, трябва задължително да бъде с придружител на възраст, не по-малка от 16 години.

- Управлението на велосипеди, ролери и тротинетки е забавно, но трябва да се практикува на разрешените места - паркове и алеи, без да пречи на свободното движение на останалите участници в движението.

- Велосипедът трябва да има изправни спирачки, звънец, устройство за излъчване на бяла/жълта, добре различима светлина отпред и червен светлоотразител отзад. Допуска се поставяне на устройство за излъчване на червена светлина отзад и бели/жълти светлоотразители/елементи отстрани на колелата на велосипеда. Не трябва да се допуска родител да предоставя велосипед на своето дете, ако липсва дори един от необходимите елементи.

- Задължително е да се използва светлоотразителна жилетка в следните случаи: при управление на велосипед извън населени места; през тъмната част на денонощието; при намалена видимост.

- Водачите на велосипед са длъжни да се движат възможно най-близо до дясната граница на платното за движение.

- Забранено е велосипедистите: да се движат успоредно до друго двуколесно пътно превозно средство; да управляват велосипеда, без да държат кормилото с ръка, както и да освобождават педалите, с които контролират велосипеда; да се движат в непосредствена близост до друго пътно превозно средство или да се държат за него; да превозват, теглят или тласкат предмети, които пречат на управлението на велосипеда или създават опасност за другите участници в движението.

- Уверете се, че детето-велосипедист разбира защо е важно да съобразява скоростта, както и поведението си с останалите участници в движението. Научете го да поддържа безопасна дистанция от превозните средства.

- Препоръчително е когато водачите на велосипед заобикалят паркирани превозни средства, да се оставя по-голямо странично отстояние.

Вижте повече на:

https://www.youtube.com/watch?v=EG4Ie6lkvjg

- Когато пътната лента е обозначена само за обществения транспорт, се забранява движението на велосипеди и други превозни средства.

- При пресичане по пешеходна пътека велосипедистът е длъжен да слезе от велосипеда и да го бута, докато премине.

- В тази възрастова група е препоръчително да се избират места за управление на велосипед без интензивно движение на друг тип превозни средства, като велосипедни алеи, паркове и други подобни, предвид лесната загуба на концентрация, непредвидимост и импулсивност в действията на децата.

- Купуването на превозни средства, които децата нямат право да управляват предвид възрастта си, е отговорност на родителите. Това не трябва да се поощрява, нито да бъде повод за „гордост“, че детето вече може да управлява тези превозни средства. Уменията да ги контролира отчасти не са достатъчни за това детето да се счита за правоспособен водач. Законовите изисквания не са случайни - те са съобразени с опита и целят превенция, която започва в семейството и в допълнение е отговорност на контролните органи. Минималната възраст на водача на индивидуално електрическо превозно средство (електрическа тротинетка) е 14 години - само по велосипедни алеи, и 16 години - по велосипедна инфраструктура и по пътища и улици с максимално разрешена скорост до 50 км/ч.

- Подготовката и обучението на детето като водач изискват време, търпение и внимание към детайлите. Създаването на правилни навици и разбиране за отговорностите на пътя ще допринесе за неговата безопасност и за сигурността на другите участници в движението.

На игра

Времето, прекарано в игри навън, за децата е забавно и приключенско, особено ако се намират в близост до дома, което създава у тях измамно чувство, че са достатъчно защитени. Много често заради емоционалност, проявена по време на игра, дори падане на топка на платното за движение може да ги накара за момент да забравят за всички опасности около тях и внезапно да тръгнат след топката, за да я догонят. Поради недостатъчния опит на децата от възрастовата група при внезапно възникнала опасна ситуация на пътното платно за движение реакцията им може да бъде непредвидима. На тази възраст те невинаги могат да определят отстоянията и скоростта на пътните превозни средства визуално спрямо тях или да се ориентират по силата на звука. За да бъдат децата в безопасност:

- Препоръчва се за игри да се използват обособени места - паркове, дворове и площадки. При липса на такива места децата често се събират в междублокови пространства или играят на улицата, което е рисковано.

- Родителите следва да разяснят на децата кои са безопасните места за игра и забавление, както и да се уверят, че те са физически отделени от автомобилното движение.

- Малките деца трябва да остават в полезрението на възрастен през цялото време, докато са навън. По-големите следва да бъдат инструктирани как да осигурят безопасността си по време на игра.

- Улицата и паркингите не са безопасни места за игра! Децата могат бързо да се втурнат към път с автомобилно движение, когато са разсеяни от игрите.

- Моторизираните играчки трябва да се използват под наблюдението на възрастен. Те са по-трудни за контролиране и могат бързо да изложат децата на опасност.

- Важно е игрите да бъдат ограничени на места, които са заградени и нямат непосредствен достъп до движението.

.

12-15

акценти

Децата вече стават самостоятелни при придвижването си. Това ги прави по-активни участници в движението. В качеството си на пешеходци изминават по-големи разстояния. Като пътници могат да седят на предната седалка в колата. Като водачи на превозни средства използват повече пътната инфраструктура и си взаимодействат с останалите участници в движението.

Наученото се прилага на практика, сега в отсъствието на възрастен. В тази възраст възниква промяна и във възприятията за дисциплина и отговорност, заедно с потребност от свободно движение. Съзнанието за това кое е добро и лошо се развива. С интензитета на придвижване рисковете за децата да попаднат в пътнотранспортни произшествия се увеличават.

Отново членовете на семейството и близките трябва да продължават да бъдат модел за подражание и посредством личен пример да въздействат върху формирането на поведението на децата.

Напомнянето за спазване на правилата за движение и поддържане концентрацията на пътя е системен и необходим съвет. Нека темата за БДП да присъства като теория и практика в ежедневието - при общуване, по време на семейните хранения, при съвместно излизане пеш или в хода на автомобилни пътувания, когато различни ситуации от пътната обстановка могат да се обсъждат на място.

Като пешеходци

Обсъждайте заедно какво се случва на пътя и каква е обстановката. Насърчавайте детето да сподели какво вижда и да коментира кое е безопасно и кое не. Отново важат съветите за предходната възрастова група, вече практикувани и самостоятелно. Напомняйте, че:

- Движението се извършва по пешеходните тротоари, а когато те липсват или са непроходими - по банкетите на пътното платно, противоположно на посоката на движение на автомобилите.
- Избират се места за пресичане с минимален конфликт между пешеходците и превозните средства (подлези, надлези, пешеходни пътеки).
- Пешеходната пътека не дава пълна и сигурна гаранция за безопасност. Там също може да настъпи инцидент, когато водачите или пешеходците не вземат всички необходими мерки. На тази възраст рисково действие от страна на водач поради грешка или в резултат на особености на пътната среда вече следва да се допуска и очаква, затова детето-пешеходец трябва да пресича с повишено внимание, след като се увери, че е видимо и на достатъчно отстояние от приближаващи се превозни средства. При необходимост се сигнализира с ръка за намерението за преминаване и едва тогава се предприема пресичане.

- На тази възраст подражанието на връстниците играе голяма роля. Важно е родителите да наблюдават непосредствената среда на детето, да го учат да не се води по чужди модели и да разчита трайно на собствената добра преценка.

- Предвид риска детето да се залиса в разговори с други деца, времето за пресичане на пешеходната пътека следва да е оптимално - без да се удължава ненужно, без да се спира, ако не се налага, и без да се тича.

- Не се преминава през поставени ограждения от парапети/вериги около платното на движение - в тази възраст децата имат склонност към това.

- При управление на велосипед пешеходната пътека се пресича след слизане от превозното средство, което се бута.

- Децата следва да прилагат знанията за ролята и значението на светофара, и да съобразяват светофарите за различните категории участници в движението и отделните видове превозни средства. Изчакването на разрешаващ сигнал става по-далеч от ръба на пътното платно с оглед защита от преминаващите превозни средства. При разрешителен сигнал едновременно за превозните средства и за пешеходците се търси визуален контакт с водачите преди пресичане.

- В случай че приближава трамвай, останалите пешеходците го изчакват да премине и едва тогава преминават по пешеходната пътека.

- Организирайте редовни разходки с детето, за да практикува правилното пресичане и безопасно поведение. Обсъждайте различни ситуации и подходящите за тях реакции. На тази възраст вече може да се прави съвместен разбор.

  Вижте повече на:

  https://www.youtube.com/watch?v=xtax6_2r_A4

Като пътници

- Характерна особеност при тази възрастова група е, че децата вече могат да използват и предната седалка на превозното средство. Навикът за поставяне на обезопасителен колан преди да се потегли е безусловна мярка за безопасност. Използването му следва да е правилно - пристегнат, и минаващ през рамото. Повтаряйте на децата, че необезопасените с колан пътници рискуват сериозно своята безопасност, защото могат да изхвърчат от превозното средство и да получат сериозни наранявания.

  Вижте повече на:

  https://www.youtube.com/watch?v=DyIO3liQHws

- Детето вече е достатъчно голямо, за да може да регулира поведението си като не разсейва водача по време на пътуването.

- На свой ред родителите в автомобила следва да продължат да демонстрират уважение към правилата за движение, етичност и толерантност към останалите участници в движението. Важно е всяко семейно пътуване да бъде модел за добър пример, а всяка форма на агресия - да се осъзнава като лош урок, който вреди на детето.

- Дългите часове на шофиране, задръстванията и личните проблеми могат да доведат до стрес и раздразнение. Избягвайте да реагирате на провокации от други водачи. В името на безопасността на всички, налагайте си да продължите да шофирате безопасно.

- С подходящи инструкции, практика и подкрепа децата могат да станат уверени и внимателни пътници, което ще намали риска от инциденти и ще им осигури по-голяма безопасност на пътя. За обратна връзка родителите биха могли да питат децата какво мислят за една или друга ситуация по време на движението.

Като водачи

За тази възрастова група е характерно по-честото управление на велосипеди и тротинетки. От децата вече се очаква да имат познания за използването им. Ролята на родителите е да продължат да затвърждават у тях отговорно поведение и предпазване от опасностите. Напомняйте, че:

- Велосипедът трябва да бъде в пълна изправност - спирачки, звънец, устройство за излъчване на бяла/жълта светлина отпред и червен светлоотразител отзад.
- Светлоотразителната жилетка се поставя задължително извън населените места, през тъмната част на денонощието, при намалена видимост. Също така поставянето на каска е друга важна мярка за безопасност - напомняйте, че велосипедистите са уязвими участници в движението!
- Движението с велосипед се извършва възможно най-близо до дясната граница на платното за движение. Спазват се забраните за движение успоредно до друго двуколесно превозно средство, управление без да се държи кормилото с ръка, освобождаване на педалите, движение в непосредствена близост до друго превозно средство или държане за него, превозване/теглене/тласкане на предмети.
- Когато заобикаля паркирани превозни средства, велосипедистът трябва да оставя повече странично отстояние поради риск от внезапно отваряне на врата, потегляне и включване в движението на друго превозното средство.

Електрическите тротинетки стават все по-популярна и предпочитана алтернатива за придвижване в градски условия. Те обаче могат да бъдат много опасни, когато се ползват в разрез с правилата за движението им.

Важно за водачите!

- от 14 години: могат да ги управляват и то само по велосипедни алеи (едва след 16 години могат да ги управляват по пътища и улици с максимално разрешена скорост до 50 км/ч);

- ограничение на скоростта: до 25 км/ч;

- забрана за превозване на други лица, както и управление на превозното средство по площите, предназначени само за пешеходци.

Родителите следва да съблюдават стриктно горните изисквания!

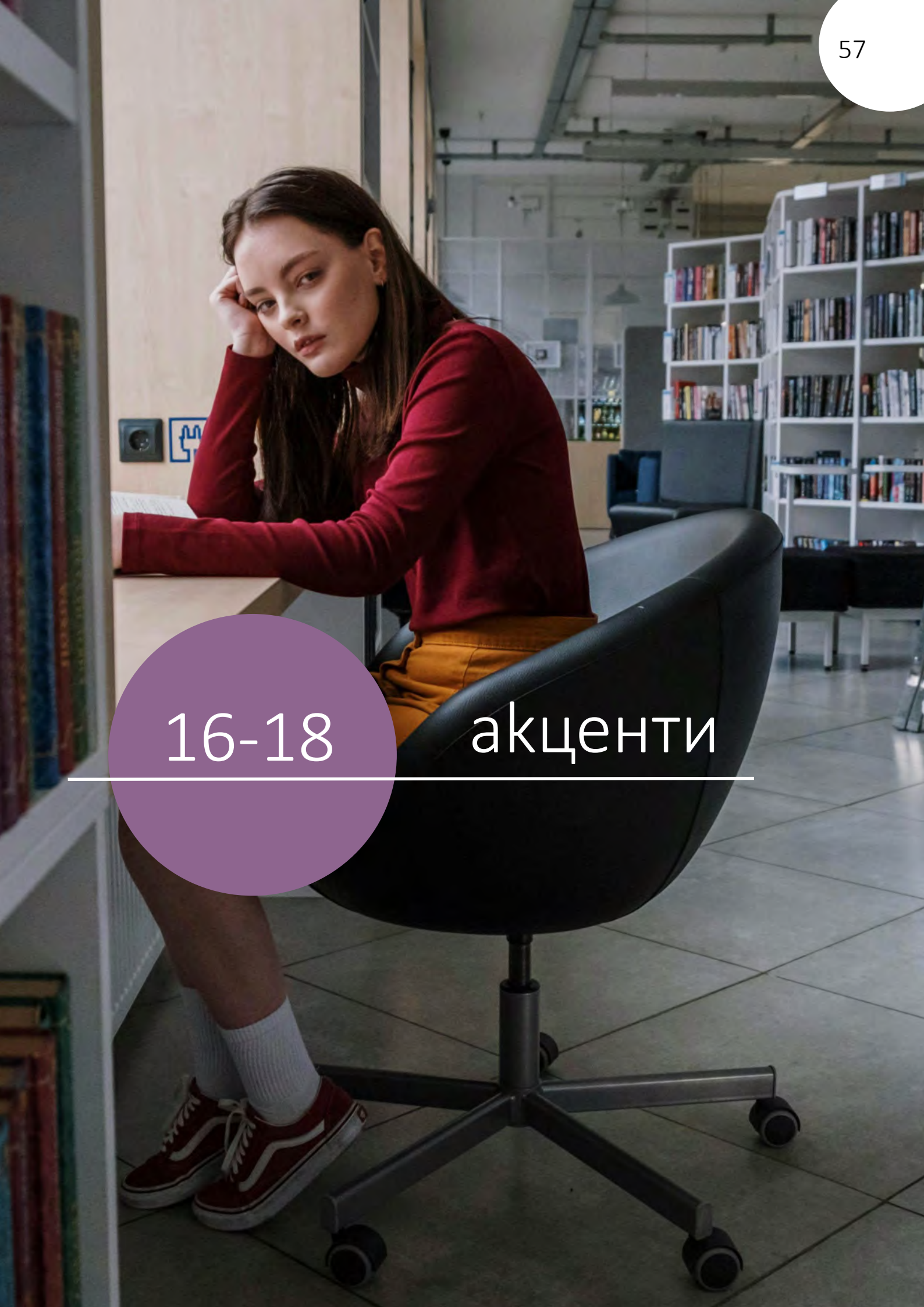

16-18 акценти

Пораствайки, децата проявяват склонност да живеят за мига, без особен фокус върху бъдещето. Рискът от нараняване на тийнейджър, когато върви пеш или е на велосипед, се увеличава с неговата независимост.

Учениците вече са с по-изразени индивидуални характеристики. Съществува стремеж към самостоятелност и себедоказване пред околните. Тази възрастова група е изложена на допълнителни опасности поради по-дълги придвижвания.

Подрастващите могат да подценяват риска, изпитват граници си, надценяват способностите си, търсят силни усещания, нерядко повлияни от своите връстници.

Наблюдава се несъответствие между знания и поведение на практика. Младежите понякога гледат на БДП като тема за малките деца, но по време на юношеството тя трябва да бъде застъпена още по-активно.

Разговорите между родителите и порасналите деца, посветени на безопасността на движението по пътищата, следва да продължават в полза на комплекса от знания, умения и отношения, насочени към социалните, гражданските и културните компетентности, свързани със здравето и развитието на интегриращата се в обществото личност на подрастващия.

Диалогът с децата винаги е важен, наред с личния пример и с останалите канали за комуникация като средствата за масово осведомяване и различните социални платформи.

Като пешеходци

Тийнейджърите са склонни към повече компромиси при движението, както и към поемане на риск. В повечето случаи инциденти не настъпват, което допринася за придобиване на чувство на увереност, че дори неспазване на правилата за движение не носи последствия. Рискът от ПТП обаче се повишава, когато лекомисленото поведение създава рискови ситуации.

Потребността за демонстриране на независимост в действията, за да изглеждат децата в очите на своите връстници като "герои", поражда желание за превъзходство във възможностите. Този тип поведение често се формира поради използването на неподходящи електронни игри, гледане на филми със стимулиращо съдържание, повлияване от клипове в социалните платформи, показващи нереалистични свръхспособности. На тези фактори е необходимо да се противодейства в семейството точно в тази възраст.

Младежите вече имат натрупан опит като пешеходци. Често използват и обществен транспорт. Пресичането на неподходящи места, тичането към спирките на обществения транспорт, несъобразяването с останалите участници в движението са рискове, които ги застрашават.

Обсъдете с тийнейджърите как груповото поведение може да повлияе на техните решения и безопасност. Подчертайте значението на координирането на действията при пресичане на улицата в група.

Помогнете на тийнейджъра да избере най-безопасния маршрут до училище или други места, които често посещава. Насърчавайте го да избягва натоварени райони и улици без тротоари. Повтаряйте му колко е важно да е внимателен и осъзнат за обстановката около него. Учете го да взема разумни решения и да не се поддава на натиска на връстниците.

Уверете се, че младежите практикуват и прилагат правилно основните правила за безопасно движение на пешеходците, в т.ч.:

- Ползват инфраструктурата за пешеходци - тротоари, подлези, надлези, пешеходни пътеки.
- Демонстрират навици, интуиция и нагласи за пресичане на места с минимален конфликт между хората и превозните средства (подлези, надлези, пешеходни пътеки).
- Показват знанията и уменията за самосъхранение на пешеходната пътека - спиране, ослушване и оглеждане, установяване на визуален контакт с водачите, правилна преценка за отстояние на приближаващите превозни средства, адекватно поведение по време на самото пресичане.
- Обръщайте специално внимание на рисковете от разсейването с телефон, музика и разговори с връстници при преминаване. Проверете в подобен контекст дали тийнейджърите имат изграден навик да се дистанцират от телефона си на улицата и ако се наложи да го използват - дали спрат на безопасно място.
- Наблягайте на видимостта, особено по тъмно, при дъжд и при мъгла. Тогава вниманието на тийнейджърите следва да е още по-засилено, в т.ч. е силно препоръчително да се поставят светлоотразителни елементи по облеклото. Може да се ползва и фенерче, ако уличното осветление и осветеността на самата пешеходна пътека не са достатъчни.

- Фокусирайки се върху мобилното устройство, пешеходците често не обръщат внимание на светофарите, пътните знаци или автомобилите. Разговорите с приятели или груповото преминаване също могат да бъдат разсейващи, като пешеходците пренебрегват опасностите на заобикалящата ги среда. Разсейването е сериозен риск, който може да се избегне с внимание и дисциплина.

Вижте повече на:

https://www.youtube.com/watch?v=xtax6_2r_A4

Като пътници

- Поставянето на обезопасителен колан преди да се потегли е не само първостепенна мярка за безопасност, а израз на зрялост. Помагайте на порасналите деца да бъдат зрели и отговорни. Много тийнейджъри пренебрегват колана, особено на задната седалка, което значително увеличава риска от сериозни наранявания при ПТП.

- Децата вече са достатъчно големи, за да знаят кое поведение е безопасно и кое - рисково. Водете разговори как всеки риск може да им навреди сериозно. Младежите понякога могат да оказват натиск помежду си, в т.ч. върху водача, като го насърчават да шофира по-бързо, да прави опасни маневри, да нарушава правилата на пътя. Внезапното викане или показване на нещо може да доведе до разсейване и инцидент. Младите хора харесват силната музика, но с това не бива да се прекалява, защото може да предизвика дистанциране на водача от пътната обстановка. Несъгласия или спорове в колата също могат да предизвикат напрежение и да разсеят водача. Ето защо поддържането на добри взаимоотношения и избягването на конфликти по време на път е важно.

- Ако водачът е под влияние на алкохол или наркотици, правилното и разумното е пътник да се откаже от пътуването и да намери безопасен начин да се придвижи. Безопасността трябва винаги да бъде приоритет, независимо от обстоятелствата.

- Поведението на тийнейджърите често е повлияно от тяхната психологическа и емоционална зрелост. Разбирането на тези фактори е ключово за насърчаване на безопасното им поведение като пешеходци, пътници и водачи.

- По време на абитуриентските празници, пълни с дълги, весели и нестихващи забавления, вече порасналите деца не следва да забравят да бъдат отговорни и че доброто настроение не трябва да се помрачава с необмислени постъпки и трагични инциденти.

Като водачи

Особеностите на тийнейджърската психология включват ниска толерантност към скука - младежите имат нужда от стимули и могат да търсят вълнение дори ако това включва нарушаване на правилата за движение. Пълноценното осмисляне на свободното време съществено намалява този риск. Карането на велосипед и електрическа тротинетка е забавно, но изисква спазването на изисквания за безопасно използване: Това включва:

- Техническа изправност на велосипеда: спирачки, звънец, устройство за излъчване на бяла/жълта светлина отпред и червен светлоотразител отзад.
- Лични предпазни средства на велосипедиста - светлоотразителна жилетка и каска.
- Съобразяване на местата за управлението на велосипед с възрастта на водача.
- Правоспособност за управление на електрическа тротинетка по пътища и улици с максимално разрешена скорост до 50 км/ч - след 16-годишна възраст.
- Ограничение на скоростта при управление на тротинетка - до 25 км/ч.
- Забрана за превозване на други лица, както и управление по площите, предназначени само за пешеходци.

Вижте повече на:

https://www.youtube.com/watch?v=EG4Ie6lkvjg (за велосипеди)
https://www.youtube.com/watch?v=vAONxP5Kmwc (за тротинетки)

Сред младежите се засилва интересът към придобиване на правоспособност за управление на МПС. При навършване на шестнадесет години те вече могат да преминат обучителен курс и да придобият свидетелство за управление на мотопед. Това налага родителите да провеждат разговори с децата си относно използването на такъв тип превозно средство и рисковете, които може да възникнат.

В тази възрастова група три месеца преди навършване на 18 години младежите вече могат да започнат обучителен курс и след навършване на пълнолетие да придобият свидетелство за управление на МПС. Придобилите правоспособност подрастващи изразяват желание веднага да упражнят това свое право, като много важно е е родителите да продължат диалога и комуникацията относно отговорността на водачите, като допълнително се наблегне на правата и задълженията, които те имат като участници в движението.

- Придобиването на правоспособност ангажира отговорност за подрастващите като водачи. Трябва да бъде разяснено, че спрямо тях може да бъде търсена административна, дори и наказателна отговорност в определените от закона случаи.
- Младите водачи, които доскоро са се движили предимно пеш, не трябва да забравят и за безопасността на пешеходците.
- По време на абитуриентските балове рисковото поведение не е рядкост, породено от еуфория и толерирано от факта, че завършилите училище имат празник.

Вижте повече на: https://www.youtube.com/watch?v=lL045W84C2w

Рискове се пораждат от:

управление с превишена скорост и извършване на опасни маневри с автомобили; отнемане на предимство; преминаване при червен сигнал на светофара; неправилно превозване на пътници, показващи се от прозорците и люковете на автомобилите или седнали върху рамките на вратите; возене на повече пътници от броя на местата за сядане; управление от неправоспособни водачи и/или употребили алкохол и/или наркотични вещества; подаване на неразрешени звукови сигнали и агресивно поведение към пешеходците. Ако сме научили децата какво представлява рискът и до какви последици води, е много по-вероятно те да подходят разумно и отговорно.

- Отговорност на родителите е да следят за промяна в поведението и навиците на подрастващите, които могат да са следствие от употребата на опасни или забранени от закона вещества (алкохол, наркотични вещества и техни аналози). Използването им е в разрез с безопасното придвижване и повишава рисковете от участие в пътни инциденти. В случай че родител не успее да повлияе тези негативни прояви от страна на младежите, не бива да се колебае да потърси помощ от квалифициран специалист (детски психолог), който има необходимата експертиза да постигне положителна промяна в поведението.

- Агресивното поведение е често срещано в съвременното общество. В нередки случаи агресията се поражда от средата, в която живеем, било то поради отношенията в семейството, училището, приятели, или породени от други външни фактори, които оказват влияние върху цялостното поведение на индивида, в т.ч. и във взимането на решения. Проявата на агресивно поведение често се наблюдава при хората по време на взаимодействието с пътната среда, което има пряко отношение към безопасността на движението по пътищата. Личният пример и поведението на хората към останалите участници в движението по пътищата трябва да са в унисон и да кореспондират с очакваното отношение и поведение спрямо нас самите.

Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“ напомня, че в автомобила: разсейването по време на управление, несъобразената скорост, употребата на алкохол/наркотични вещества, непоставянето на колани и системи за обезопасяване на деца, както и всичко друго, което пречи на водача да шофира безопасно, е поемане на сериозен риск.

Едно честно споразумение

Идея за удобен и ефикасен вариант за насърчаване на отговорното шофиране на младежите като нови водачи може да бъде под формата на неформално споразумение между родителите и подрастващите, които вече управляват семейния автомобил.

Взаимно могат да се договорят определени правила (задължения), неспазването на които да води до отнемане на възможността за шофиране за определени срокове - например, при констатиране, че:

- придобилите правоспособност управляват автомобила, използвайки мобилни телефони, без да притежават устройство „свободни ръце“ или пишат/четат съобщения докато управляват МПС
- управляват МПС или допускат пътниците в автомобила да се возят, без да са поставили обезопасителен колан, както и ако се превозват повече на брой пътници от максимално допустимото
- новият водач получи електронен фиш за превишена скорост или си позволява да управлява МПС след употреба на алкохол или забранени вещества

Родителите да лишат своето дете за определен срок от възможността да управлява семейния автомобил, за да може да въздействат възпитателно и поправително спрямо поведението му като водач на МПС.

Строги,
но справедливи

За Ваше улеснение:

В обобщение на горната информация предлагаме на Вашето внимание основните акценти при обучението на децата от различните възрастови групи, като през годините знанията, уменията и нагласите по БДП се добиват, разширяват и затвърждават с натрупване.

Обобщаваме и предложените методи за работа с децата, които взаимно се допълват и подпомагат ефективността на обучението.

Представяме Ви и основните компетентности, които се очаква обучението да осигури, съобразени с целите на програмите за обучение по БДП на Министерството на образованието и науката.

БДП през годините

0-6 първи стъпки

При всяко излизане - държане за ръка

Създаване на усещането, че трафикът е опасен

Запознаване с понятията тротоар, пътно платно, пешеходна пътека

Къде е мястото на автомобилите и къде на пешеходците - безопасните и опасните места

Как спираме, изчакваме и се оглеждаме преди всяко пресичане - запознаване с правилата на пешеходна пътека: спри, погледни, слушай и помисли

Въведение в представянето на основните знаци и светофара

Важността да бъдем видими чрез ярки дрешки и светлоотразителни елементи

методи

- Съвместни разходки с обяснения
- Оцветяване на книжки
- Забавни игри
- Занимания с тематични играчки за упражняване на спиране и потегляне
- Песнички с рими за БДП
- Рисуване от родителите пред децата на пешеходни пътеки и светофари
- Гледане на образователни филмчета, съобразени с възрастта
- Разказване на заниманията по БДП в детската градина

Цели на обучението за възрастовата група с натрупване съгласно обучението по БДП в детските градини:

Предучилищният период е характерен със сензитивност на децата към външните изменения на обектите, процесите и явленията в околния свят. Децата овладяват знания за елементите и опасностите на пътя още в ранното детство, следвайки примера на по-възрастните от семейството и детската градина.

Формира се способност за ориентиране и критично мислене, което е в основата на правилното оценяване на пътните ситуации. Промените, които настъпват в когнитивната, емоционалната и волевата сфера, са благоприятна основа за поставяне началото на обучението БДП.

В предучилищна възраст се поставят основите на гражданските компетентности на детето като пълноправен участник в пътното движение, притежаващ конкретни знания, умения и отношение към спазването на обществените правила и норми за лична и колективна безопасност.

Постигането на компетентностите за спазване на правила за безопасност и култура на поведение на пътя се разгръща като правила за: движение на пешеходец и велосипед; движение в жилищна зона; поведение на автобусна спирка; опасни и безопасни места за игра, понятие за пътнотранспортно произшествие, сензорна и моторна двигателна активност.

7-11 съвместно практикуване

Семейни разходки пеш

Практикуване на правилата на пешеходна пътека: спри, погледни, слушай и помисли

Създаване на усещане за натовареността на движението по различните улици

Затвърждаване на спазването на светофара и пътните знаци

Обсъждане и определяне на най-безопасен маршрут до и от училище

Практикуване на безопасно ползване на обществен транспорт - изчакване, качване и слизане

Обясняване как играта да е безопасна и надзор по време на игра

Основни правила за безопасност на детето като водач на велосипед

методи

- Съвместни разходки с обяснения и разбори на пътната обстановка
- Оцветяване на книжки за по-големи деца
- Занимания със забавни игри
- Песнички с рими за БДП
- Тематични рисунки
- Гледане на образователни филми, съобразени с възрастта
- Разказване на заниманията по БДП в училище
- Участия във викторини

цели на обучението за възрастовата група с натрупване съгласно обучението по БДП в

Изграждане и развиване на защитни механизми спрямо опасностите от пътната среда

Развиване на перцептивните умения на учениците за безопасно поведение на пътя на основата на развиване на зрителните и слуховите възприятия, на възприятията за време и пространство

Подпомагане на процеса за развитие концентрацията на вниманието, паметта, дисциплинираността, отговорното поведение на пътя

Формиране на знания и умения за безопасно придвижване до училище и обратно, пресичане на пътен светофар и пешеходна пътека

Разширяване на знания за велосипеда, за неговото регулиране и безопасно управление в различна пътна среда

Придобиване на знания за кръстовища, пътна маркировка, групи пътни знаци и за пътни превозни средства, използвани в селското стопанство

Осъществяване на комуникация на ниво родови и видови понятия от пътната среда

Анализиране на причините за възникване на пътен конфликт и прогнозиране на неговото развитие

Сравняване на различни видове пътища, познаване на пътните превозни средства, които се движат по тях, и основните групи пътни знаци

Проявяване на отговорност и самоконтрол като участник в пътното движение

12-15 самостоятелно практикуване

методи

Самостоятелно прилагане правилата на пешеходна пътека: спри, погледни, слушай и помисли

Съобразяване с пътните знаци и светофарната уредба

Разширяване на маршрутите за самостоятелно придвижване

Самостоятелно ползване на обществен транспорт

Практикуване на безопасна игра в защитени зони

Активно практикуване управление на велосипед - предпазни средства

- Съвместни разходки с обяснения и разбори на пътната обстановка
- Разговори и обсъждания, в т.ч. по време на автомобилни пътувания за правилното поведение на водачи и пътници
- Рисуване и ръчно творчество
- Забавни игри
- Образователни видеа

Децата са различни и показват различно ниво на самостоятелност в годините. Позволението да ползват пътната система сами може да бъде трудно решение и няма универсален възрастов праг. Това зависи пряко от индивидуалното развитие на детето и характерните особености на пътната обстановка. При всички случаи децата не са готови да бъдат независими участници в движението, докато не овладеят и прилагат адекватно на практика правилата за движение. Това върви заедно с правилна преценка за движението, неговата интензивност и отстоянията от автомобилите.

Цели на обучението за възрастовата група с натрупване съгласно обучението по БДП в училище:

Вербална комуникация на ниво родови и видови понятия от пътната среда

Възприемане, анализиране и прогнозиране на развитието на пътна ситуация

Познаване на моторни превозни средства със специален режим на движение

Отговорност и самоконтрол спрямо употребата на алкохол

Сензорни характеристики на зрението

Работа с пътни карти, GPS навигация и схема на двутактов двигател (мотопед)

Повишаване на защитеността на учениците от ПТП и техните последствия чрез знания за приспособимостта към движението с минимална вероятност за попадане в тях

Познаване и разбиране на графични изображения и пътни знаци извън населеното място, жп прелези и маневри

Познаване на основните правила на движението през отделните части на денонощието

Определяне на конфликтни участъци в населеното място и съставяне на безопасни маршрути за движение

Оценяване и анализиране на пътните ситуации извън населено място, както и движението през отделните части на денонощието

Определяне на конфликтни участъци и съставяне на безопасни маршрути за движение, свързани със скорост на движението на автомобил, мотоциклет, мотопед, велосипед, вкл. електрически скутери, ховърбордове

Оценяване и анализиране на пътните ситуации, свързани със скорост на движението на моторни и пътни превозни средства

Анализиране на действия на водача на МПС и ППС според средствата за регулиране на движението

Намаляване на агресията на пътя и повишаване на толерантността между участниците в движението

Познаване и разбиране на нормативната уредба, произтичаща от Закона за движението по пътищата

16-18 самостоятелно практикуване

Самостоятелно придвижване като пешеходци, пътници и водачи с активно използване на пътищата

Практикуване на безопасна игра/спорт в защитени зони

Активно практикуване на управлението на велосипед и тротинетка

Акцент върху рисковете от импулсивното поведение, разсейването и натиска на връстниците; безопасност на пътя по време на абитуриентските балове

Видимост на пътя, особено при носене на тъмни, характерни за тийнейджърите дрехи, в сумрак и през нощта, при дъжд и мъгла

Подготовка на младежите за знания, умения и нагласи като бъдещи водачи на моторни превозни средства

Вредата от алкохола и наркотиците

Рисковете от управление на превозно средство без съответната правоспособност

методи

- Съвместни разходки, разговори и обсъждания, разбор и анализи, в т.ч. по време на автомобилни пътувания, за правилното поведение на водачи и пътници
- Пълноценно ангажиране на свободното време на младежите
- Тематично рисуване и ръчно творчество
- Забавни игри
- Образователни видеа за младежи
- Участия във викторини/състезания
- Разказване на заниманията по БДП в училище

Цели на обучението за възрастовата група с натрупване съгласно обучението по БДП в училище:

Повишаване на защитеността на учениците от ПТП и техните последствия чрез знания за приспособимостта към движението по пътищата с минимална вероятност за попадане в тях.

Познаване на вредата от алкохола, наркотиците и други упойващи вещества върху реакциите и поведението на пешеходеца и водача на МПС.

Анализиране и оценяване на пътните ситуации и пътните нарушения, произтичащи от употребата на алкохол, наркотици и други упойващи вещества.

Прилагане на правилните действия при контакт с лице, ползвало алкохол, наркотици и други упойващи вещества.

Намаляване на агресията на пътя и повишаване на толерантността между участниците в движението.

Познаване и разбиране на нормативната уредба, произтичаща от Закона за движението по пътищата.

Оценяване на аргументацията на другите участници в решаването на казуси.

Критическо и конструктивно решаване на казуси, свързани с регулацията на безопасността на движението по пътищата.

Проявяване на нулева толерантност към използването на алкохол, наркотични и други упойващи вещества от участниците в движението по пътищата.

Познаване и оценяване на системите за безопасност и на интелигентните транспортни системи.

Познаване и разбиране на безопасното управление на моторни и пътни превозни средства.

Всяко добро нещо, предадено от родителя и научено от детето, дава плодове - влагането на време и усилия за обучение по БДП е инвестиция в благополучие и сигурност. Подкрепящите ръце днес утре стават крила.

Важно!

знания

умения

нагласи

за предотвратяване
на пътнотранспортния травматизъм

рискът

При пътуване с велосипед

изправни спирачки, звънец, устройство за излъчване на бяла/жълта добре различима светлина отпред и червен светлоотразител отзад

поставена каска и светлоотразителна жилетка

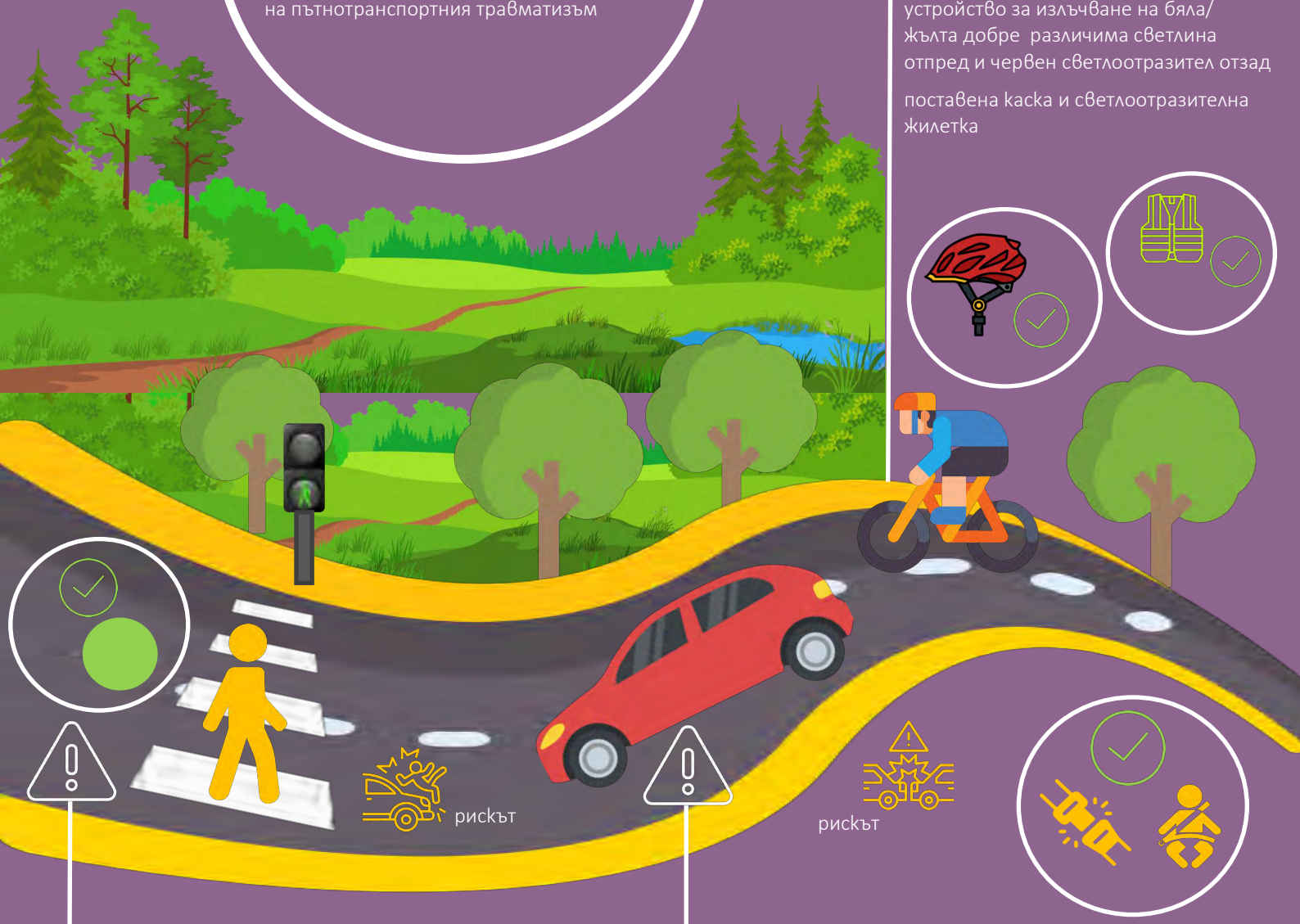

При пресичане от пешеходец:

при наличие на подлези и надлези ги използваме

използваме пешеходната пътека

съобразяваме се със светофарната уредба

спираме за преценка на ситуацията

оглеждаме се във всички посоки

ослушваме се за наближаващи превозни средства

установяваме зрителен контакт с водачите

пресичаме, когато се уверим, че има време

вървим спокойно, без да спираме, нито да тичаме

не се разсейваме с телефон и музика

носим ярки дрехи и светлоотразителни елементи, особено през нощта, при мъгла и при дъжд

пешеходната пътека не е щит!

При пътуване с автомобил:

пълна изправност на автомобила

подреждане и укрепване на багажа

обезопасителен колан (водач и пътници)

система за обезопасяване на дете

спазване на скоростните режими

трезви зад волана

отпочинали и бодри

концентрация и внимание

етичност и толерантност

редовни почивки при дълги пътувания

достатъчно гориво, храна, вода и дрехи

комплект за първа помощ

отговорност към теб и всички!

6

формиране културата на детето

Детето е огледало на родителя, защото основните модели на поведение, ценности и нагласи се формират под прякото влияние на възрастните и тяхната среда. Това не означава, че детето няма да развие своята уникална идентичност, но семейството остава основополагащо. Поради силната емоционална връзка с родителите, децата са склонни да приемат техните вярвания и светоглед като свои собствени. Това става дори на несъзнавано ниво.

Посейте моралните и етичните принципи, които детето ще следва в бъдеще, с много нежност и внимание.

Как културата на поведение на родителя се пренася върху детето?

Семейната среда, чрез родителите, играе ключова роля при формирането културата на поведение на децата. Действията на възрастните, техните навици и подходи към различни ситуации създават основата за развитието на детските ценности, поведение и нагласи. Основните механизми на влияние са:

Личният пример: децата често имитират поведението на родителите си. Ако възрастните спазват правилата, демонстрират уважение към другите и проявяват отговорност, децата са по-склонни да правят същото.

Повторяемостта: постоянството в поведението на родителите дава на децата ясни и категорични сигнали за това кое е правилно и кое не.

Комуникация и обяснение: обяснявайки на децата защо определени поведения са важни или правилни, родителите помагат на малките да разберат логиката и съображенията зад тези действия.

Въпроси и отговори: като насърчават децата да задават въпроси и отговарят на тях ясно и откровено, родителите подпомагат критичното мислене и самостоятелността на децата.

Награди и поощрения: награждаването на доброто поведение насърчава децата да го повтарят, защото добиват усещането, че положените от тях усилия са забелязани и оценени. Това може да бъде под формата на нещо материално или на вербална похвала. Този подход не бива да се бърка с подкупването на детето, защото поощряването на постигнат успех ангажира полагане на съзнателно старание от страна на детето в името на по-висша ценност, която е в негова полза.

Конструктивни последствия: прилагането на логични, справедливи и обяснени контроли при вредно за детето поведение помага на децата да разберат последствията от своите действия.

Емоционалната интелигентност: родителите, които демонстрират и насърчават емоционалната регулация, помагат на децата си да развият умения за управление на вътрешните си преживявания и така подобряват социалното им взаимодействие.

Подкрепяща среда: създаването на любяща семейна среда позволява на децата да се чувстват сигурни и уверени в себе си.

Безопасността като отговорност: родителите, които следват правилата за движение, учат децата си на важността от спазването им.

Здравословни навици: разумният начин на живот на родителите, балансираното хранене и грижата за психическото здраве също служат като модел за децата.

Трудова етика: възрастните, които демонстрират етично отношение, прилежност и старание спрямо работата си, предават тези ценности на децата.

Житейски умения: способността за решаване на проблеми, управлението на времето и планирането, показвани от родителите, могат да бъдат усвоени и от децата.

Така културата на поведение в семейната среда е основен фактор във формирането на личността и поведението на децата. Чрез личен пример, комуникация, подкрепа и изграждане на позитивни навици родителите могат да предадат на децата си нагласи, които ще им помогнат да се развият като отговорни и съзнателни индивиди.

„Пускай хляба си по водата, защото след много дни ще го намериш“ - създадените ценности винаги се връщат при нас.

Важно!

7

когато детето има специални образователни потребности

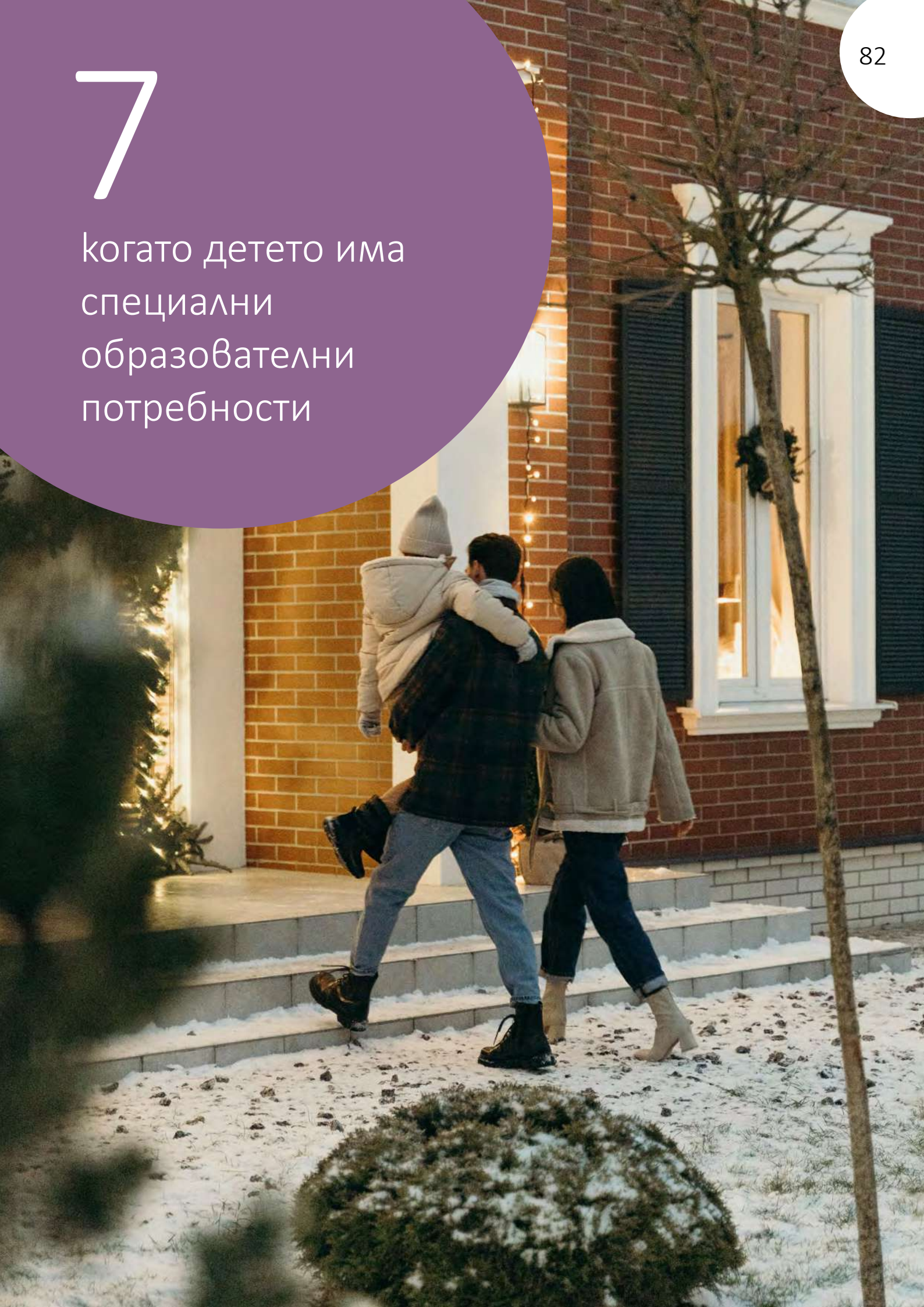

Особеностите

какво да се има предвид от гледна точка на БДП

Родителите и лицата, които се грижат за деца със специални образователни потребности, може да се тревожат за трудностите, които детето среща при изучаването на жизненоважни знания и умения за безопасност на пътя. Децата се учат на основни компетентности по БДП от ранна възраст и обикновено ги усвояват относително бързо. Все пак малките човеци със специални нужди може да се изправят пред по-големи предизвикателства от обичайното.

дислексия

аутизъм

диспраксия

хиперактивност

трудности за БДП

Дислексия

При четене детето може да се затрудни с използването на писмени инструкции или съвети за безопасно движение, включително относно пътни знаци и маркировка.

Трудно следване на поредица от инструкции в последователност - детето може да има затруднения при прилагане на последователни действия като правилата спри, погледни, ослушай се, помисли.

Трудно възприемане на насочващи към посока инструкции - прилагане на правила, които изискват детето да гледа наляво или надясно.

Хиперактивност

Импулсивност и нетърпение, например неизчакване на зелен сигнал на светофара.

Малко внимание към личната безопасност - детето може да действа, без да се съобразява с последствия.

Бързо забравяне, по-кратък период на внимание и лесно разсейване. Това може да бъде много опасно, когато се пресича път и е необходимо да спрат, да погледнат и да се ослушват.

Трудна концентрация при възприемане на информация и бързо отегчаване.

Склонност към неподчинение на инструкциите на възрастните.

Диспраксия

Трудности в координацията - риск от препъване или падане

Проблеми с преценката на разстоянието - колко далеч е наближаващ автомобил и кога е безопасно за пресичане

Неспособност да различават последователно ляво и дясно - трудно следване на инструкциите за пешеходци, например като „погледни наляво“ или „погледни надясно“

Трудности с извършването на две неща едновременно или изпълнение на по-сложни задачи като правилата спри, погледни, ослушай се, помисли

Аутизъм

Липса на гъвкавост при прилагане на умения в различна от познатата ситуация - например изпълнение на правилото спри, погледни, ослушай се, помисли на улица, различна от вече познатата им

Трудност при разбирането на социалния контекст - детето може да не реагира на обучението по БДП от гледна точка на това кое е правилно и кое не

Трудности в общуването и разбирането на другите при вербална комуникация; буквално приемане и затруднения в схващането на общия смисъл

Свръх или недостатъчна чувствителност към стимули като гледки и звуци, което може да създаде риск на пътя, ако детето се разстрои в отговор на движението

Разсейване поради силен интерес - детето може да излезе на пътя, ако види кола, към която проявява интерес

Молим Ви да имате предвид горните съображения по отношение на деца с допълнителни потребности от гледна точка на отражението им върху безопасността на пътя.

Важно!

8

правата на детето

Правата на детето и БДП:

Правата на детето и безопасността на движението са взаимосвързани теми, които целят да осигурят защитата и благополучието на децата във всяка обществена среда, включително на пътя. Ето как тези две теми се свързват:

Право на здравословно развитие: децата имат право на безопасна среда, която подкрепя тяхното физическо и психично здраве.

Право на защита: децата трябва да бъдат защитени от всякакви форми на насилие и опасности, включително тези, свързани с движението по пътищата.

Право на образование: включва обучението относно безопасността на движението, за да могат децата да се придвижват безопасно и да знаят правилата на пътя.

БДП

Обучение и възпитание: в училище се провеждат програми, насочени към обучението на децата за безопасност на пътя, подкрепени от въздействие и в семейната среда.

Инфраструктура: осигуряване в общините на подходяща инфраструктура като пешеходни зони, велосипедни алеи и добре обозначени пешеходни пътеки.

Законодателство: развитие на закони и наредби, които целят защита на децата на пътя - например задължителното използване на системи за обезопасяване и предпазни колани в автомобилите.

Кампании за повишаване на осведомеността: организиране на инициативи за повишаване на информираността за БДП, насочени както към деца, така и към възрастни.

- обучение и възпитание
- инфраструктура
- законодателство
- кампании

Неглижирането:

Неглижирането на безопасността на пътя може да бъде разгледано като форма на насилие, когато поведението умишлено излага членове на семейството на риск. Това е част от по-широк нездравословен контекст, който може да присъства в домашната среда. Ето как тази връзка следва да бъде разгледана и разбрана:

Контрол и манипулация: родител може да използва поведението си на пътя като средство за контрол над членовете на семейството. Това включва умишлени рискови действия, за да създаде страх и да покаже своята власт.

Заплахи и интензификация на страха: целенасочено излагане на рискови ситуации на пътя като средство за сплашване. Например родител може да заплашва с бързо шофиране или отказ да използва предпазни мерки като обезопасителни колани.

Отказ от защита: нежеланието на възрастния да осигури необходимите мерки за безопасност на деца или други членове на семейството може да се разглежда като форма на неглижиране и злоупотреба.

Психологическо насилие: опасното и рисковото поведение на пътя могат да причинят системен стрес и тревожност в семейството.

Разпознаването на тези връзки е важно за защита на жертвите и за предприемане на ефективни мерки за предотвратяване на бъдещи случаи на насилие и неглижиране.

Контрол и манипулация

Заплахи

Отказ от защита

Психологическо насилие

Проявления от гледна точка на БДП

Опасно шофиране: умишлено превишаване на скоростта, проявления на агресия или шофиране под въздействие на алкохол и наркотици в присъствието на семейни членове.

Нарушаване на пътните правила: пренебрегване на основни правила за движение като неспиране на червен сигнал, неизползване на предпазни колани и системи за обезопасяване на деца.

Отказ от поддръжка на превозното средство: неспособност или нежелание за грижа за безопасността на автомобила, което води до увеличен риск от инциденти.

Принуда за участие в рискови дейности: принуждаване на членове на семейството да участват в опасни ситуации на пътя.

Превенция и намеса

Образование и осведоменост: обучение и кампании относно връзката между домашното насилие и неглижирането на безопасността на пътя.

Правна защита: развитие на законодателството/правоприлагането, което признава неглижирането на безопасността на пътя като форма на насилие и предлага адекватна защита на жертвите.

Подкрепа за жертвите: осигуряване на ресурси и услуги за подкрепа на потърпевшите, включително консултации, безопасни убежища и правна помощ.

Сътрудничество между институциите: координирани усилия между правоприлагащите органи, социалните служби и здравните институции.

Защитата на правата на детето и осигуряването на неговата безопасност на пътя изискват координирани усилия на цялото общество - чрез образование, подходяща инфраструктура, защитно законодателство и приобщаващи кампании.

Важно!

9

едно необходимо партньорство

Взаимодействия: области

Взаимодействието между учители и родители за обучението по БДП е от съществено значение за постигане на ефективност. То може да се осъществи чрез различни аспекти:

Комуникация и сътрудничество: провеждане на регулярни срещи между учители и родители за обсъждане на темата за БДП; поддържане на онлайн групи и платформи, където двете страни да обменят информация за работата с деца; обратна връзка и оценка: провеждане на анкети и проучвания сред родителите за оценка на знанията, уменията и нагласите на децата извън училище с цел подобряване на подходите вкъщи и в клас.

Партньорства с външни организации: сътрудничество с полицията, службите за пожарна безопасност и защита на населението, ДАБДП и др., с организиране на съвместни инициативи за деца и родители; сътрудничество с местните власти за обезопасяване на училищата.

Информационни кампании и обучения: организиране на семинари и работилници за родителите, където да се обсъжда БДП; подготовка на материали по темата, които родителите могат да разглеждат и обсъждат с децата си.

Практически занимания: предвиждане на дейности за БДП с практически занимания, където децата и родителите да прилагат на практика наученото за безопасността на пътя.

Информираност и ангажираност: на родителите по отношение на учебните програми за обучение по БДП и годишните планове на учителя/класния ръководител за обучението и възпитанието по БДП, вкл. графици за екскурзии и пътувания.

Взаимодействия: инициативи

Активно участие в срещите с класния ръководител: инициативи на родителите от конкретни класове за информационни кампании, купуване на учебни материали, екскурзии и беседи по БДП извън класа.

Взаимодействие на родителите с училищната комисия по БДП: участие в определяне на рискови участъци в района на училищата; участие в инициативи на комисията за обучение на деца от конкретни възрастови групи и класове.

Взаимодействие между комисии по БДП и училищното настоятелство, в което участват и родители: съвместни дейности за боядисване на площадки по БДП; набавяне на реквизит за площадките, велосипеди и препятствия, симулатори; инициативи с НПО, общините, областните администрации, други училища.

Взаимодействие между родителите и директорите на училищата - подаване от родителите на сигнали за необезопасени училищни райони (липса на пешеходни пътеки, осветление, предпазни огради, знаци за забрана влизането на МПС в двора на училището, липса на други знаци, друго); сигнализиране за лоша транспортна свързаност (например необезопасени спирки, липса на тротоари, липса на адаптираност на училищния автобус за превозване на деца със специални образователни потребности); докладване на други проблеми с училищния транспорт (лошо експлоатационно състояние, липса на обезопасителни колани, неправомерно поведение на водача и др.); сигнализиране за лоша материално-учебна база; подаване на заявления за участие на деца в отбори, участващи в Националното състезание по БДП на училищно, общинско, областно и национално ниво.

Важно!

Запознайте се
с програмите за обучение
по БДП в училище,
за да съобразите
и синхронизирате
работата с децата
в семейната среда.

и още:

на интернет страницата на ДАБДП
и в YouTube канала ще намерите
още много полезни материали!

https://www.sars.gov.bg/obuchenie/
https://www.youtube.com/@DABDP/videos

Фрагмент от рисунки
на тема БДП на деца
от ПЕГ "Проф. д-р Асен Златаров",
гр. Велико Търново

и още:

на интернет страницата на МОН
ще намерите програмите за обучение
по БДП по класове!

https://www.mon.bg/obshto-obrazovanie/bezopasnost-na-dvizhenieto-po-patishtata-bdp/materiali-za-bdp/

Фрагмент от рисунки
на тема БДП на деца
от ПЕГ "Проф. д-р Асен Златаров",
гр. Велико Търново

Любовта и подкрепата, които детето получава от родителите и близките си, създават основа за неговото устойчиво здравословно, емоционално, психическо и социално развитие.

„Ще дойде ден и детето, което не е било прегръщано, ще подпали цялото село, за да почувства топлината му“

африканска поговорка

Относно възпитанието на децата - каквото и да правим, така или иначе те ще приличат на нас. Затова нека възпитаваме и себе си. Отношението ни към детето е отражение на нашите собствени разбирания за света. Като родители осигуряваме както физическите потребности на децата, така и духовните - необходимостта от обич, свързване, доверие и утеха. Малките човеци могат да бъдат и нашите най-добри учители, защото те в най-голяма степен ни мотивират да бъдем най-добрата версия на себе си. Те са нашата най-ярка пътеводна светлина. Нека помним това.

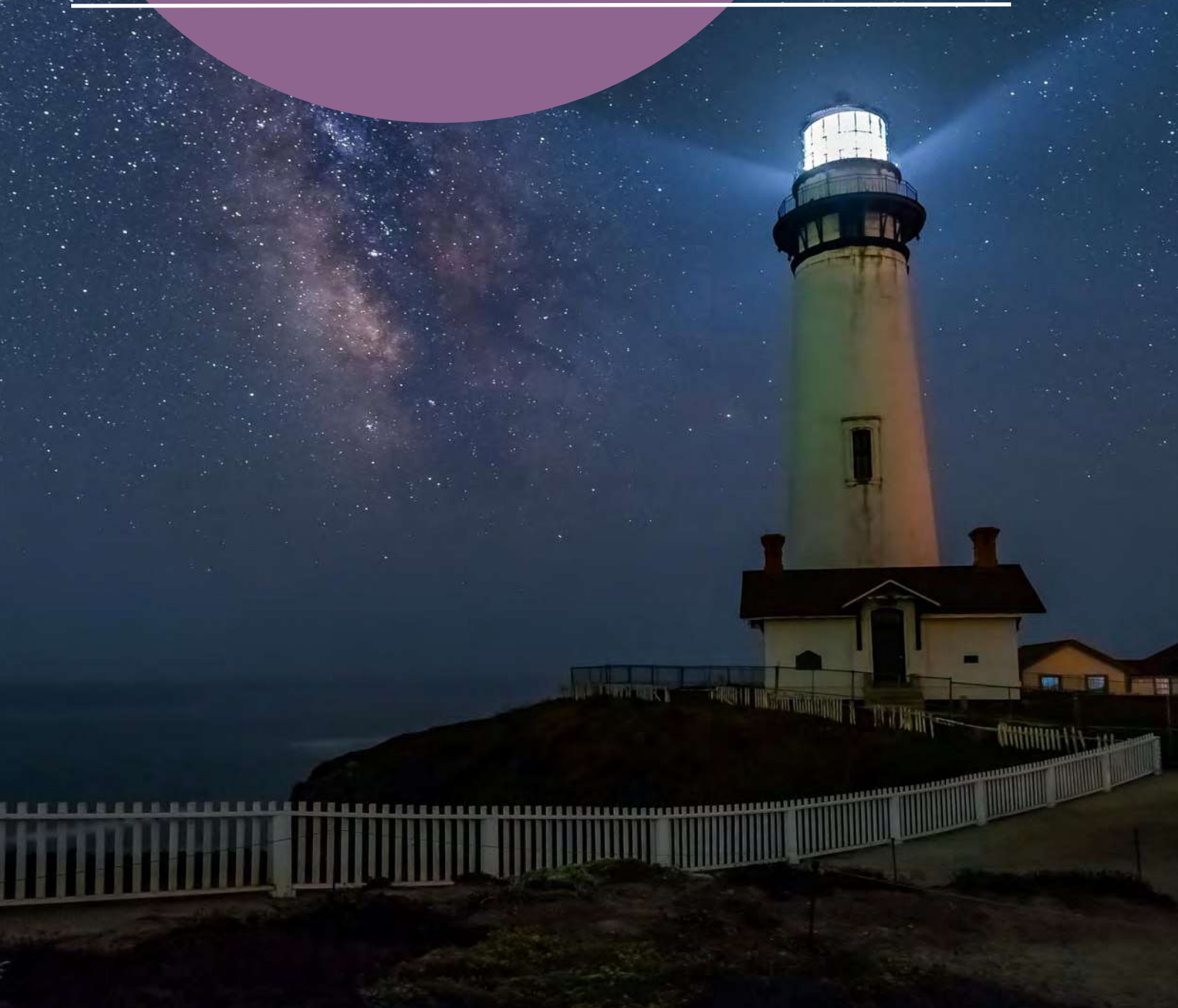

София, 2024 г.

Държавна агенция
„Безопасност на движението по пътищата“
https://www.sars.gov.bg/
agency@sars.gov.bg

Министерство на образованието и науката
https://www.mon.bg/
press_mon@mon.bg

Очакваме Ви!